

2025 m. sausis–birželis EŽTT PRAKTIKOS APŽVALGA

Teisė į gyvybę (2 straipsnis)

3

Kankinimo uždraudimas (3 straipsnis)

4

Teisė į teisingą bylos nagrinėjimą (6 straipsnis)

6

Teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą (8 straipsnis)

14

Saviraiškos laisvė (10 straipsnis)

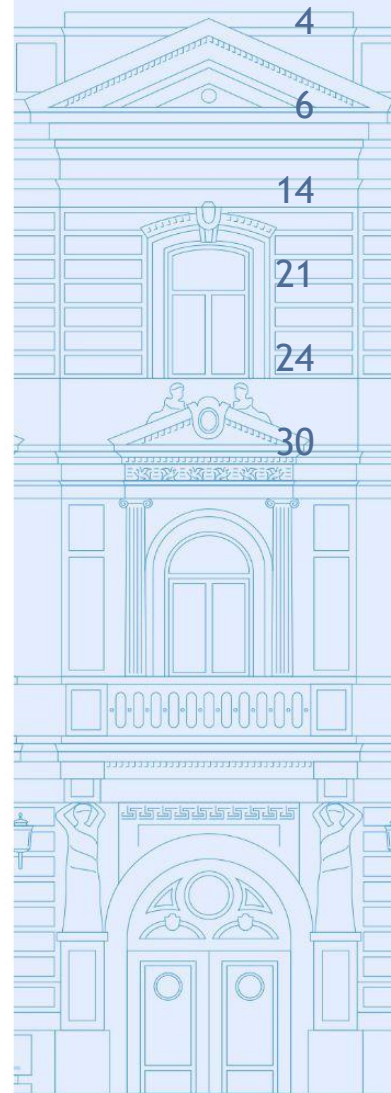
21

Nuosavybės apsauga (Protokolo Nr. 1 1 straipsnis)

24

Judėjimo laisvė (Protokolo Nr. 4 2 straipsnis)

30

Svarbi pastaba: prieš supažindindami su Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo Teismų praktikos departamento parengta Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos apžvalga, jos autoriai nori atkreipti skaitytojų dėmesį į tai, kad šiame dokumente yra pateikiamos neoficialios Europos Žmogaus Teisių Teismo procesinių sprendimų santraukos, kurios Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nesaisto. Šis dokumentas yra tik informacinio pobūdžio, be kita ko, parengtas remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismo informaciniais pranešimais ir bylų santraukomis. Taip pat norime atkreipti dėmesį į tai, kad pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį kolegijos sprendimas tampa galutiniu: a) šalims paskelbus, kad jos neprašo perduoti bylos svarstyti Didžiajai Kolegijai; ar b) praėjus trims mėnesiams nuo sprendimo datos, jei nebuvo prašymo perduoti bylą svarstyti Didžiajai Kolegijai; ar c) Didžiosios Kolegijos teisėjų komisijai atmetus prašymą pagal 43 straipsnį. Pagal to paties straipsnio 1 dalį Didžiosios Kolegijos sprendimas yra galutinis.

Atsižvelgiant į tai, kad oficialius ir nesutrumpintus sprendimų tekstus galite rasti Europos Žmogaus Teisių Teismo interneto svetainėje www.echr.coe.int, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas neprisiima atsakomybės už atliktą vertimą ir parengtos santraukos išsamumą.

Apžvalgoje naudojami pagrindiniai sutrumpinimai:

EŽTT, Teismas – Europos Žmogaus Teisių Teismas

Konvencija – Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija

ES – Europos Sąjunga

Svarbos lygiai – Europos Žmogaus Teisių Teismo nagrinėjamos bylos yra skirstomos į keturias kategorijas:

Svarbiausios bylos (angl. key cases) – ypatingos svarbos sprendimai, kuriuos atrenka specialus Teismo teisėjų biuras, sudarytas iš Teismo pirmininko, pirmininko pavaduotojų ir skyrių pirmininkų.

1 = Didelė svarba: sprendimai, kurie reikšmingai prisideda prie Teismo praktikos plėtojimo, aiškinimo ar keitimo.

2 = Vidutinė svarba: sprendimai, kurie nors ir reikšmingai praktikos nepakeičia, tačiau nėra susiję vien tik su nusistovėjusios praktikos laikymusi.

3 = Mažesnė svarba: sprendimai, pasižymintys mažu teisiniu interesu, t. y. sprendimai, kuriuose paprasčiausiai laikomasi nusistovėjusios teismo praktikos ir kt.

TEISĖ Į GYVYBĘ (2 straipsnis)**Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. sausio 30 d. sprendimas byloje
Cannavacciuolo ir kiti prieš Italiją
(pareiškimų Nr. 51567/14 ir kt., svarbos lygis – svarbiausios bylos)**

Dėl nepakankamų valstybės veiksmų, susijusių su plačiai paplitusiu atliekų išmetimu, keliančiu pavojų gyventojų gyvybėms

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjai yra penkios Kampanijoje (Italija) įsikūrusios asociacijos ir 41 asmuo, gyvenantis Kasertos arba Neapolio provincijose Kampanijoje. *Terra dei Fuochi* („Gaisrų žemė“) – tai 90 savivaldybių teritorija šiose provincijose, kurioje gyvena apie 2,9 mln. gyventojų. Šis terminas apibūdina neteisėto pavojingų, specialių ir komunalinių atliekų išmetimo, užkasimo ir (arba) nekontroliuojamo palikimo privačioje žemėje, dažnai vykdomo nusikalstamų organizuotų grupuočių, poveikį, kuris dažnai buvo susijęs su atliekų deginimu. Tarpžinybinėmis direktyvomis šios savivaldybės buvo apibrėžtos kaip paveiktos šio taršos reiškinio.

Nuo 1995 m. iki 2018 m. buvo sudarytos septynios parlamentinės tyrimo komisijos, kad ištirtų atliekų tvarkymą ir susijusių neteisėtą veiklą Italijoje. Jau 1996 m. jos išreiškė susirūpinimą dėl neteisėto pavojingų atliekų išmetimo ir užkasimo kai kuriose Kampanijos dalyse nuo 1988 m. ir dėl vėžio atvejų skaičiaus padidėjimo šioje teritorijoje. Komisijos padarė išvadas dėl neteisėtų sąvartynų ir neteisėtų atliekų šalinimo metodų, kuriuos kontroliavo organizuotos nusikalstamos grupuotės, ir pabrėžė teises problemas, susijusias su taršos tvarkymu, įskaitant tai, kad atgrasymo priemonės „praktiškai neegzistuoja“, kad valstybės reakcijai trūksta „būtinio ryžtingumo“ ir kad beveik neįmanoma užtikrinti apkaltinamųjų nuosprendžių už aplinkos nusikaltimus. Jos taip pat kritiškai vertino valymo planus ir ilgą veiksmų vėlavimą.

Remdamiesi Konvencijos 2 straipsniu (teisė į gyvybę) ir 8 straipsniu (teisė į privatų ir šeimos gyvenimą), pareiškėjai skundėsi, visų pirma, kad Italijos valdžios institucijos žinojo apie neteisėtą pavojingų atliekų išmetimą, užkasimą ir deginimą jų teritorijoje, tačiau nesiėmė priemonių jiems apsaugoti, ir kad valdžios institucijos nesuteikė jiems informacijos šiuo klausimu.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Pripažindamas, kad buvo „pakankamai rimtas, realus ir įvertinamas“ pavojus gyvybei, kuris galėjo būti kvalifikuojamas kaip „neatidėliotinas“, Teismas nusprendė, kad ši byla patenka į Konvencijos 2 straipsnio taikymo sritį. Vadovaudamasis „atsargumo principu“ ir atsižvelgdamas į tai, kiek laiko buvo žinoma apie taršos problemą, Teismas nusprendė, kad valstybė negalėjo remtis tuo, kad nebuvo galima nustatyti tikslaus taršos poveikio konkretaus pareiškėjo sveikatai, siekdama išvengti savo pareigos apsaugoti likusius pareiškėjus.

Pažymėta, jog dėl šios krizės valstybei teko keletas pareigų.

Teismas nusprendė, kad nėra pakankamai įrodymų, kad valdžios institucijos sistemingai, koordinuotai ir visapusiškai reagavo į *Terra dei Fuochi* situaciją. Vertinant taršos poveikį, kai reikėjo skubiai imtis veiksmų, pažanga buvo labai lėta. Teismas pažymėjo, kad Kampanijoje yra bendra koordinavimo ir atsakomybės priskyrimo problema, susijusi su dekontaminacija. Buvo neįmanoma susidaryti bendro vaizdo, kur dar reikia atlikti dekontaminaciją.

Vyriausybė pareiškė, kad buvo imtasi daugybės veiksmų siekiant ištirti taršos poveikį sveikatai, pavyzdžiui, sustiprintas vėžio patikrinimas. Tačiau daugumos šių priemonių buvo imtasi tik po 2013 m. Teismas pažymėjo, jog, atsižvelgiant į vėlavimus, būdingus valdžios institucijų reakcijai, jos nesiėmė reikiamai kruopščiai tirdamos *Terra dei Fuochi* taršos poveikį sveikatai.

Vyriausybė pateikė tik septynis tariamai susijusių apkaltinamųjų nuosprendžių už nusikaltimus aplinkai pavyzdžius. Atsižvelgiant į ilgą krizės trukmę, Teismas negalėjo susidaryti bendro vaizdo remdamasis tik šiais pateiktais duomenimis. Todėl jis nebuvo įsitikinęs, kad valstybė ėmėsi būtinų baudžiamosios teisės priemonių kovai su neteisėtu atliekų šalinimu *Terra dei Fuochi* regione. Teismas pridūrė, kad Italijos valdžios institucijos, atrodo, gana lėtai reagavo į sistemingus trūkumus, turinčius įtakos atliekų tvarkymo sistemai Kampanijoje.

Teismas pažymėjo, jog, atsižvelgiant į situacijos mastą, sudėtingumą ir rimtumą, buvo būtina parengti išsamią ir prieinamą komunikacijos strategiją, kad visuomenė būtų aktyviai informuojama apie galimus ar

faktinius pavojus sveikatai ir apie priemones, kurių imamasi šiems pavojams valdyti. Tai nebuvo padaryta. Iš tiesų, dalis informacijos ilgą laiką buvo laikoma valstybės paslaptimi.

Apibendrinant, Teismas nusprendė, kad Italijos valdžios institucijos *Terra dei Fuochi* problemos nesprendė su deramu rūpestingumu, kurio reikalavo situacijos sunkumas. Italijos valstybė nepadarė visko, kas buvo būtina, kad apsaugotų pareiškėjų gyvybes.

Atsižvelgdamas į tai, kad argumentai pagal 8 straipsnį buvo tokie patys kaip ir tie, dėl kurių jau buvo priimtas sprendimas pagal 2 straipsnį, Teismas nusprendė, kad nėra būtina atskirai nagrinėti šį skundą.

Teismas nurodė, kad Italija turi parengti išsamią strategiją, apimančią esamas ar numatomas priemones *Terra dei Fuochi* problemai spręsti; ji turi sukurti nepriklausomą stebėsenos mechanizmą, į kurį būtų įtraukti nariai, neturintys jokių institucinių ryšių su valstybės institucijomis; ji turi sukurti vieningą viešąją informacinę platformą, kurioje būtų kaupiama visa susijusi informacija apie *Terra dei Fuochi* problemą. Minėtos priemonės turi būti įgyvendintos per dvejus metus nuo šio sprendimo įsigaliojimo.

Išvada: pažeistas Konvencijos 2 straipsnis (vienbalsiai).

Pateiktos 2 atskirosios nuomonės.

[Prieiga internete](#)

KANKINIMO UŽDRAUDIMAS (3 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. sausio 7 d. sprendimas byloje

A. R. E. prieš Graikiją

(pareiškimo Nr. 15783/21, svarbos lygis – svarbiausios bylos)

Dėl taikytino įrodinėjimo standarto ir įrodinėjimo naštos paskirstymo bylose, kuriose valstybė atsisako pripažinti prieglobsčio prašytojo sulaikymo ir apgrėžimo faktą

Dėl atskirų įrodymų vertinimo ir jų įrodomosios vertės

Faktinės aplinkybės

Pareiškėja – Turkijos pilietė – buvo suimta ir kalinta Turkijoje dėl priklausymo Fetulachistų teroristinei organizacijai (FETÖ). Už priklausymą FETÖ pareiškėja buvo nuteista šešeriems metams ir trims mėnesiams laisvės atėmimo. Apeliacinio proceso metu pareiškėja buvo paleista su sąlyga, kad neišvyks iš šalies. Pareiškėjos teigimu, ji kartu su kitais dviem Turkijos piliečiais, siekusiais tarptautinės apsaugos, Evro upe iš Turkijos pateko į Graikiją, kur buvo sulaikyta policijos pareigūnų. Atvykusi į policijos komisariatą, pareiškėja paprašė prieglobsčio. Iškart po to policija pareiškėją nuvežė į pasienio apsaugos postą, kuriame pareiškėja pateikė pakartotinį prieglobsčio prašymą. Vėliau policijos pareigūnai pareiškėją ir du jos tautiečius pervežė į kitą policijos komisariatą, konfiskavo visus asmeninius daiktus, įskaitant krepšius, batus, mobiliojo ryšio telefonus ir pinigus. Pareiškėja su grupe kitų asmenų – Turkijos piliečiais, sirais ir afganais – buvo nuvežta prie Evro upės, įsodinta į pripučiamą valtį ir perkelta į Turkiją, kur buvo sulaikyta ir pristatyta į kalėjimą.

Graikijos pabėgėlių taryba pareiškėjos vardu Atėnų prokurorui pateikė skundą dėl policijos pareigūnų piktnaudžiavimo tarnyba, pareigų nevykdymo, neteisėto sulaikymo, pavojaus gyvybei sukėlimo, kūno sužalojimo, turto sunaikinimo, kankinimo ir kitų nusikaltimų žmogaus orumui. Prokuroras šį skundą atmetė dėl įrodymų stokos.

Pareiškėja EŽTT peticijoje nurodė, kad jos atveju nebuvo jokių veiksmingų teisinės gynybos priemonių, susijusių su negražinimo principo pažeidimu – Graikijos nacionalinėje teisinėje sistemoje neegzistavo jokia teisinė priemonė šio principo pažeidimui užginčyti, nes užsieniečiai nebuvo registruojami. Pareiškėjos sulaikymas buvo savavališkas, o apgrėžimas vyko labai greitai, gyvybei pavojingomis sąlygomis ir nebuvo pagrįstas jokia rašytiniu sprendimu. Pareiškėjos teigimu, buvo pažeisti Konvencijos 2, 3, 5 ir 13 straipsniai.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Atsižvelgęs į nagrinėjamos bylos specifiškumą dėl aplinkybės, kad Graikijos vyriausybė kategoriškai neigė pareiškėjos buvimą Graikijos teritorijoje ir jos apgrėžimą į Turkiją, EŽTT pabrėžė, jog vertinant įrodymus byloje, turėtų būti vadovaujama principu „be pagrįstų abejonių“ (angl. *beyond reasonable doubt*). Faktai gali būti

pripažinti įrodytais, kai jie grindžiami pakankamai stipriomis, aiškiais ir nuosekliomis išvadomis arba nepaneigtomis faktinėmis prezumpcijomis. Pareiškėjas privalo pateikti *prima facie* (iš pirmo žvilgsnio) įrodymus. Vis dėlto, jeigu atsakovo Vyriausybė, atsakydama į kaltinimus, nepateikia esminių dokumentų, reikalingų faktams nustatyti, arba nepateikia patenkinamo ir įtikinamo paaiškinimo dėl įvykių eigos, išvados gali būti daromos jos nenaudai. Bylose dėl Konvencijos pažeidimų ne visada įmanoma griežtai taikyti principą *affirmanti incumbit probatio* (įrodinėjimo pareiga tenka teigiančiajam). Tais atvejais, kai ginčijami įvykiai yra išimtinai žinomi tik valdžios institucijoms, gali būti laikoma, jog įrodinėjimo našta tenka valdžios institucijoms – jos privalo pateikti įtikinamą paaiškinimą, kurio nesant EŽTT gali daryti atsakovei valstybei nepalankias išvadas. Be to, asmens apgėžimo atveju būtina atsižvelgti į tai, jog valdžios institucijos veiksmai, neidentifikuojant asmens ir neindividualizuojant jo situacijos, prisideda prie sunkumų pareiškėjui pateikti įrodymus apie valdžios institucijų dalyvavimą ginčijamuose įvykiuose, ir būtent tai tokiais atvejais yra pareiškėjų skundo esmė.

EŽTT vertinimu, aptariamoms bylos atveju svarbu nustatyti tiek tai, ar Graikijos Evro regione egzistavo sisteminga apgėžimo į Turkiją praktika, tiek tai, kad tariamas pareiškėjas apgėžimas buvo su šia praktika susijęs. Pareiškėjai detalai, konkrečiai ir nuosekliai nurodžius aplinkybes ir pasakojimą pagrindus konkrečiais, išsamiais duomenimis, įrodinėjimo našta gali būti perkelta valstybei. Šiuo aspektu byloje pažymėta, jog atsakovo valstybės pateikti dokumentai, paneigiantys asmens buvimą jos teritorijoje, patys savaime nėra pakankami, siekiant paneigti kaltinimus apgėžimu, nebent jie būtų patvirtinti kitais įrodymais. Taigi galima atsižvelgti į kitus atsakovo valstybės dokumentus, ypač jei jie nebuvo parengti specialiai bylos EŽTT tikslu. Dokumentai, parengti kitų Europos Tarybos valstybių narių, ypač valstybės, į kurią asmuo teigia buvęs grąžintas, turėtų būti ypač vertinami. EŽTT taip pat atkreipė dėmesį, kad audiovizualinės medžiagos autentiškumo ir įrodomosios vertės klausimas gali būti itin svarbus, ypač jei trūksta kitų asmens pasakojimą tiesiogiai ar netiesiogiai patvirtinančių įrodymų.

Teismas atkreipė dėmesį, kad egzistuoja oficialių ataskaitų, kuriose dokumentuota sisteminga Graikijos valdžios institucijų praktika, pagal kurią į Graikijos teritoriją neteisėtai patekę prieglobsčio siekiantys užsienio piliečiai iš Evro regiono ir Graikijos salų buvo grąžinami į Turkiją. Išvadas apie nuoseklų Graikijos valdžios institucijų veikimo modelį šiuo klausimu padarė ne tik nacionalinės žmogaus teisių institucijos, įskaitant Graikijos ombudsmeną bei Nacionalinę žmogaus teisių komisiją, bet ir tarptautinės organizacijos, tokios kaip Europos Taryba ir Jungtinės Tautos. EŽTT vertinimu, siekiant nustatyti, ar egzistuoja sisteminga apgėžimo praktika, ypatinga reikšmė visų pirma turi būti teikiama kompetentingų nacionalinių institucijų, kurių nepriklausomumas nekelia abejonių, ataskaitoms. Atsižvelgdamas į pirmiau išdėstytus argumentus ir didelį atitinkamų šaltinių skaičių, jų įvairovę ir neprieštarinumą, Teismas konstatavo, kad aptariamam atveju egzistavo požymiai, leidžiantys manyti, jog ginčo laikotarpiu Graikijos valdžios institucijos taikė sistemingą užsienio piliečių apgėžimo praktiką iš Evro regiono į Turkiją.

Vertindamas, ar byloje yra pateikta pakankamai įrodymų nekeliančių abejonių, kad pareiškėja atitinkamomis datomis pateko į Graikiją ir vėliau atsidūrė Turkijoje, taip pat kad tarp šių faktų egzistavo priežastinis ryšys, EŽTT pabrėžė Turkijos teismo sprendimo baudžiamojoje byloje reikšmę. Šiame sprendime buvo konstatuota, jog pareiškėja nepaisė draudimo išvykti iš šalies, išvyko į Graikiją, tačiau buvo apgėžta ir Turkijoje sulaikyta. EŽTT vertinimu, šios aplinkybės nekėlė rimtų abejonių dėl fakto, kad pareiškėja ginčo laikotarpiu pabėgo į Graikiją ir po jos apgėžimo buvo sulaikyta Turkijos valdžios institucijų. EŽTT vertinimu, minėtas sprendimas *prima facie* patvirtino pareiškėjos įvykių versiją dėl jos apgėžimo. Be to, byloje esantys audiovizualiniai duomenys, taip pat liudytojo parodymai dera su pareiškėjos pateikta įvykių versija. Graikijos Vyriausybė šių duomenų tikrumo ir autentiškumo netyrė ir nepaneigė. Šiomis aplinkybėmis EŽTT konstatavo, kad tiesioginių įrodymų apie pareiškėjos apgėžimą nebuvimas nėra lemiamas. Tokių įrodymų pateikimas būtų buvęs neįmanomas, visų pirma dėl to, kad apgėžimo metu pareiškėja neturėjo savo mobiliojo telefono, be to, ginčo veiksmai vyko naktį.

EŽTT darė išvadą, kad Graikijos pareigūnų veiksmai, apgėžiant pareiškėją, nesuteikus jai galimybės pradėti prieglobsčio procedūros, pažeidė nacionalinę bei tarptautinę teisę. Pareiškėja buvo grąžinta į savo kilmės šalį neišnagrinėjus rizikos, su kuria ji galėjo susidurti pagal Konvencijos 3 straipsnį. Pareiškėjos neformalus sulaikymas neturėjo teisinio pagrindo, pareiškėja buvo neteisėtai sulaikyta pažeidžiant Konvencijos 3, 13 ir 5 straipsnius.

Teismas taip pat atkreipė dėmesį, kad apgėžimai iš Graikijos į Turkiją vykdomi sąlygomis, galinčiomis kelti pavojų žmogaus gyvybei, nes asmenys paliekami plūduriuoti guminiuose plaustuose, konfiskavus jų asmeninius daiktus, kai kuriais atvejais netgi jiems grasinant, juos žeminant bei naudojant fizinį smurtą. Todėl pareiškėja galėjo patirti tam tikrą stresą dėl apgėžimo būdo. Vis dėlto, net pripažinus šiuos faktus, byloje konstatuota, kad taikyti apgėžimo metodai nepasiekė tokio sunkumo lygio, kad elgesys su pareiškėja būtų laikomas nežmonišku

ar žeminančiu orumą Konvencijos 3 straipsnio prasme, todėl Konvencijos 2 ir 3 straipsniai šiuo aspektu nebuvo pažeisti. Kita vertus, nacionalinėje teisėje nebuvo prieinamos veiksmingos priemonės dėl Konvencijos 2 ir 3 straipsnių pažeidimo vykdant apgrėžimą. Nacionalinių institucijų atliktas tyrimas po pareiškėjos skundo taip pat buvo nepakankamas, todėl buvo pažeistas Konvencijos 13 straipsnis, taikant jį kartu su Konvencijos 2 ir 3 straipsniais.

Išvada: nustatytas Konvencijos 3 ir 13 straipsnių pažeidimas, taikant 13 straipsnį kartu su 3 straipsniu dėl pareiškėjos apgrėžimo į Turkiją (vienbalsiai). Nustatytas Konvencijos 5 straipsnio 1, 2 ir 4 dalių pažeidimas dėl pareiškėjos sulaikymo prieš apgrėžimą į Turkiją (vienbalsiai). Nenustatytas Konvencijos 2 ir 3 straipsnių (pavojus gyvybei ir netinkamas elgesys apgrėžimo metu) (šeši balsai prieš vieną) pažeidimas. Nustatytas Konvencijos 13 straipsnio pažeidimas, taikant jį kartu su 2 ir 3 straipsniais (pavojus gyvybei ir netinkamas elgesys apgrėžimo metu) (vienbalsiai).

41 straipsnis: pareiškėjai priteista 20 000 Eur neturtinei žalai atlyginti.

Pateikta atskiroji nuomonė.

[Prieiga internete](#)

TEISĖ Į TEISINGĄ BYLOS NAGRINĖJIMĄ (6 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. sausio 21 d. sprendimas byloje

Dilek Genç prieš Turkiją

(pareiškimų Nr. 74601/14 ir 78295/14, svarbos lygis – 3)

Dėl pareiškėjos apribojimo apklausti liudytojus administraciniame procese ir taip nugincyti policijos ataskaitą, kuria remiantis jai skirtos baudos

Faktinės aplinkybės

Byloje pareiškėja buvo muzikos salės Izmiro, turinčios licenciją prekiauti alkoholiu, savininkė. 2011 m. birželio 22 d. Bornovos savivaldybė paskyrė pareiškėjai administracinę baudą už tai, kad ji nesilaikė savivaldybių nustatyto oficialaus viešųjų pramogų vietų darbo laiko – darbo dienomis iki vidurnakčio, o savaitgaliais iki 00.30 val. Administracinė bauda siekė 3 680 Turkijos lirų (maždaug 1 593 Eur). 2011 m. liepos 6 d. po dar vieno patikrinimo pareiškėjai skirta antra tokio paties dydžio bauda. Baudos buvo skirtos remiantis policijos pareigūnų ataskaitomis, kuriose teigta, kad muzikos salė buvo atidaryta atitinkamai 1.15 val. ir 0.50 val., o viduje buvo klientų.

Pareiškėja inicijavo dvi atskiras bylas baudoms nugincyti ir neigė pažeidusi nustatytą uždarymo laiką, teigdama, kad klientų aptarnavimą nutraukė iki nurodyto laiko, o po to salė buvo palikta atidaryta tik valymui ir priežiūros darbams. Be kitų argumentų, pareiškėja taip pat prašė administracinio teismo išklausti liudytojus, kurie galėtų paneigti policijos ataskaitų duomenis, nurodydama, kad tuo metu salėje buvo atliekami valymo darbai.

2013 m. sausio 29 d. Izmiro administracinis teismas atmetė pareiškėjos skundus dviem atskirais, bet beveik identiškais sprendimais. Teismas konstatavo, kad savivaldybės sprendimai skirti baudas buvo teisėti, nes buvo nustatyta, jog muzikos salė veikė po nustatyto uždarymo laiko. Teismas nesureagavo į pareiškėjos argumentus, kad salė buvo atidaryta dėl valymo darbų, taip pat nepriėmė sprendimo dėl liudytojų apklausos.

Pareiškėjai pasikreipus į Konstitucinį Teismą, 2014 m. balandžio 7 d. ir birželio 27 d. Konstitucinis Teismas paskelbė pareiškėjos individualias konstitucines bylas nepriimtiniomis, nusprendęs, kad jos skundai dėl bylos nagrinėjimo teisingumo ir teisės iškviešti liudytojus yra aiškiai nepagrįsti.

Pareiškėja EŽTT ginčijo baudas, remdamasi, be kita ko, tuo, kad Administracinio proceso kodekse nėra nuostatos, leidžiančios apklausti liudytojus administraciniuose teismuose, o nacionaliniai teismai nepateikė motyvų, kodėl atmetė jos prieštaravimus. Pareiškėja skundėsi, jog buvo pažeista jos teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, kaip tai numatyta Konvencijos 6 straipsnyje.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

EŽTT konstatavo, kad pažeidimas, kuriuo buvo kaltinama ir dėl kurio buvo nubausta pareiškėja, turi būti laikomas „baudžiamuoju“ Konvencijos 6 straipsnio prasme, o tai reiškia, kad šios bylos pagrindu vykę administraciniai procesai patenka į 6 straipsnio, reglamentuojančio teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, baudžiamąją taikymo sritį.

Teismas atmetė Vyriausybės prieštaravimą dėl reikšmingos žalos nebuvimo, nes bendras baudų dydis (3 186 EUR) buvo reikšmingas ir byla kėlė svarbų teisinį klausimą – ar liudytojai gali būti apklausti Turkijos administracinių teismų procesuose, susijusiuose su „baudžiamojo kaltinimo“ nustatymu pagal Konvencijos 6 straipsnį.

Teismas pažymėjo, kad nors Administracinio proceso kodeksas numato galimybę surengti teismo posėdį panaikinimo byloje šalies prašymu, tačiau atrodo, jog jis nenustato jokios procedūros, kaip tokio posėdžio metu galėtų būti apklausiami liudytojai. Iš tiesų, kaip ir pripažino Vyriausybė, Administracinio proceso kodekso 18 straipsnyje, pavadintame „Posėdžių principai“, nėra reglamentuojamas liudytojų parodymų gavimas administracinių teismų posėdžių metu – jame nurodoma tik tiek, kad šalims (ieškovui arba jo advokatui, bei atsakovui arba jo advokatui) suteikiama teisė du kartus pasisakyti žodžiu, o vienintelė įstatyminė išimtis taikoma mokesčių byloje, kur gali būti leidžiama žodžiu liudyti mokesčių inspektoriams, valstybės ar privatiems buhalteriams. Be to, nė vienas iš Vyriausybės pateiktų nacionalinių teismų sprendimų neparodė, kad šie teismai, nepaisant Administracinio proceso kodekso nuostatų dėl posėdžių administracinėse byloje, būtų apklausę liudytojus viešuose posėdžiuose. Todėl Teismas nusprendė, kad negalima teikti reikšmės tariamam pareiškėjos neveikimui – t. y. kad ji nepateikė prašymo dėl teismo posėdžio Izmiro administraciniam teismui.

Jvertinęs bylos aplinkybes, EŽTT nustatė struktūrinį procesinį trūkumą, kylantį dėl tuo metu Turkijoje galiojusios nacionalinės teisinės bazės ir jurisprudencijos taikymo, dėl kurios administracinėse byloje nebuvo įmanoma išklausti liudytojų, taip atimant iš pareiškėjos galimybę paneigti vienintelį, jei ne lemiamą, prieš ją policijos pateiktą įrodymą, kuriuo remiantis jai buvo skirta bauda. Teismas padarė išvadą, kad Vyriausybė neįrodė, jog jei pareiškėja būtų nurodžiusi savo liudytojus, nacionalinis teismas būtų išklausęs jų parodymus, kaip to reikalauja Konvencijos 6 straipsnio 1 ir 3(d) dalys.

Atsižvelgdamas į nacionalinę teisinę sistemą ir praktiką, kuri neatitiko Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies reikalavimų dėl liudytojų apklausos administraciniuose teismuose, Teismas manė, kad reikalavimas pareiškėjai gauti notaro patvirtintus liudytojų pareiškimus ir pateikti juos teismui, kad būtų galima veiksmingai ginčyti pagrindinius baudų skyrimo įrodymus, nebūtų suderinamas su Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies reikalavimais. Liudytojo patikimumo įvertinimas yra sudėtinga užduotis, kurios neįmanoma atlikti vien tik perskaičius jo užfiksuotus žodžius.

Teismas pažymėjo, kad vertinti įrodymų patikimumą – ar pareigūnų parodymai buvo pakankamai patikimi – yra pirmiausia nacionalinių teismų užduotis, jei jų vertinimas nėra akivaizdžiai savavališkas ar nelogiškas. Vien tai, jog baudžiamojo pobūdžio procese vienintelis įrodymas yra policijos pareigūno liudijimas, savaime neprieštarauja Konvencijos 6 straipsniui, jei kaltinamasis turi galimybę ginčyti šiuos parodymus teisingame procese. Tačiau šiuo atveju teismas rėmėsi tik policijos ataskaita, neatsižvelgdamas į pareiškėjos argumentus, nors jie buvo esminiai.

Galiausiai EŽTT konstatavo, kad nagrinėta byla neatitiko teisingo teismo proceso reikalavimų – pareiškėjai buvo atimta galimybė veiksmingai ginčyti policijos ataskaitas, kurios buvo vieninteliai arba lemiami įrodymai, kuriais grįstos paskirtos baudos. Taip atsitiko todėl, kad taikoma teisinė sistema ir teismų praktika neleido pareiškėjai iškviesti liudytojų į teismą, o žala, kurią ji dėl to patyrė, nebuvo atitinkamai kompensuota nei administraciniame, nei Konstituciniame Teisme.

Išvada: nustatytas Konvencijos 6 straipsnio 1 ir 3 dalių pažeidimas (vienbalsiai).

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. sausio 23 d. sprendimas byloje

Suren Antonyan prieš Armėniją

(pareiškimo Nr. 20140/23, svarbos lygis – 2)

Dėl drausminės priemonės teisėjams galinčios skirti institucijos, kaip tiesiogiai susijusios su visos teismų sistemos nepriklausomumu, nešališkumu

Faktinės aplinkybės

Armėnijoje 2018 m. buvo įsteigta Aukščiausioji teismų taryba (toliau – ATT), kuri yra atsakinga už sprendimų dėl drausminių priemonių prieš teisėjus, įskaitant ir atleidimą iš darbo, priėmimo. ATT sudaro penki teisėjai ir penki nariai – ne teisininkai, skiriami penkerių metų kadencijai be galimybės pratęsti. Teisinių korpusą renka Visuotinė Teisėjų Asamblėja, t. y. jų kolegos, o ne teisininkus narius siūlo politinės grupės ir renka Nacionalinė Asamblėja.

Pareiškėjas Suren Antonyan yra Armėnijos pilietis, 2009 m. paskirtas Kasacinio teismo Civilinių ir administracinių bylų skyriaus teisėju iki 65 metų amžiaus. ATT jį iš šių pareigų atleido 2023 m. sausio mėn. vykdant tyrimą dėl Kasacinio teismo galutinio sprendimo panaikinimo nuosavybės ginčo byloje. Minėto sprendimo panaikinimas buvo nagrinėtas byloje „Amirkhanyan prieš Armėniją“ (Nr. 22343/08), kurioje EŽTT nustatė Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) ir 1-ojo protokolo 1 straipsnio (nuosavybės apsauga) pažeidimą. O būtent, EŽTT nusprendė, kad priimdamas kitą tos pačios šalies pateiktą apeliaciją ir vėliau ją patenkindamas, Kasacinis teismas panaikino galutinį sprendimą palankų K. Amirkhanyan naudai, ir taip pažeidė *res judicata* principą bei neteisėtai atėmė iš K. Amirkhanyan jo turtą. Pareiškėjas buvo minėtos teisėjų kolegijos narys.

2022 m. lapkričio 30 d. tuometinis teisingumo ministras G. M. nusprendė pradėti drausminę bylą prieš Suren Antonyan ir vėliau kreipėsi į ATT, prašydamas taikyti drausminę atsakomybę. Pareiškėjas siekė nušalinti pirmininką K. A. iš ATT kolegijos, teigdamas, kad jis yra šališkas, nes yra teisingumo ministro draugas ir buvęs kolega, o dar prieš paskyrimą į ATT K. A. ėjo teisingumo ministro pareigas ir paskyrė esamą teisingumo ministrą savo pavaduotoju. Jis taip pat teigė, kad buvo visuotinai žinoma, jog G. M. ir K. A. žmona turėjo ekonominių ryšių, atitinkamai valdydami po 60 % ir 40 % akcijų vietos teisininkų kontoroje. 2023 m. sausio 26 d. ATT patenkino G. M. prašymą ir vienbalsiai nusprendė nutraukti Suren Antonyan kadenciją dėl esminio drausmės pažeidimo, numatyto Teismų kodekso 142(6)(1) straipsnyje. Sprendimas įsigaliojo iš karto be galimybės jį apskųsti. Prašymas dėl nušalinimo buvo atmestas pažymint, jog ekonominis interesas gali būti tik tada, kai viena iš šalių turi didelę įtaką, tiesiogiai veikiančią teisėjo ar jo artimo giminaičio finansinius interesus. Nuspręsta, kad vien Suren Antonyan nurodyti gerai žinomi faktai nėra pakankami, kad būtų galima daryti išvadą, jog K. A. gali būti šališkas.

Remdamasis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą), pareiškėjas skundėsi Teismui, kad ATT nebuvo „nepriklausoma ir nešališka taryba“, nes jos nariai – ne teisininkai, buvo paskirti pagal procedūrą, kuri nebuvo nei pagrįsta asmenų nuopelnais, nei skaidri, ir netgi buvo politizuota. Be to, ATT pirmininkas nebuvo nešališkas. Taip pat pabrėžė, jog nesant galimybės apskųsti ATT sprendimo dėl jo atleidimo, iš jo buvo atimta teisė kreiptis į teismą.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas pirmiausia pabrėžė, kad jo užduotis nebuvo vertinti jokių galimų klausimų, susijusių su pareiškėjo atleidimu dėl jo, kaip teisėjo, priimtų sprendimų. Nagrinėjamoje byloje Teismas apsiribojo vertinimu, ar ATT atitiko Konvencijos 6 straipsnyje įtvirtintus nepriklausomo ir nešališko teismo reikalavimus.

Teismas konstatavo, jog ATT (kaip teisėjų tarpdisciplininė institucija) gali būti laikoma „teismu“, kaip apibrėžta Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje. ATT turėjo visišką jurisdikciją spręsti dėl pareiškėjo drausminės atsakomybės ir procesas vyko pagal įstatymų nustatytą procedūrą, o sprendimai, kurie turėjo būti pagrįsti, buvo galutiniai ir privalomi.

Spręsdamas klausimą, ar tai buvo „nepriklausomas teismas“, Teismas sutiko su pareiškėju, kad leidimas visiems potencialiems kandidatams teikti paraiškas dėl ATT neteisminio nario pareigų būtų naudingas ir dar labiau padidintų kandidatūros skyrimo procedūros skaidrumą, tačiau, Teismo nuomone, negalima teigti, jog neteisminių narių skyrimo būdas pakenkė ATT nepriklausomumui. Visų pirma, galiojantys instituciniai ir veiklos susitarimai užtikrino apsaugą nuo bet kokios netinkamos įstatymų leidžiamosios valdžios įtakos, o procesas buvo kompetentingas ir skaidrus. Be abejonės, būtų buvę pageidautina, kad iki paskyrimo į ATT asmuo tam tikrą laiką nedalyvautų politikoje, bet faktas, kad neteisminiai nariai prieš pat paskyrimą ėjo aukštas pareigas vykdomojoje valdžioje, nėra pakankamas teiginiui, kad ATT nepriklausomumas buvo pažeistas, pagrįsti.

Teismui taip pat nekilo jokių abejonų dėl teisėjų ir ne teisininkų narių skaičiaus ATT, be to, buvo įtvirtintos griežtos institucinės garantijos, kuriomis siekta užtikrinti ATT apsaugą nuo vidinio ir išorinio spaudimo. Byloje nebuvo jokių įrodymų, kad įdiegtos apsaugos priemonės buvo tik teorinės ir neveikė praktiškai, todėl Teismas padarė išvadą, kad ATT atitiko formalius „nepriklausomo tribunolo“ reikalavimus pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį.

Dėl pareiškėjo tvirtinimo, kad jam nebuvo suteikta teisė kreiptis į teismą, nes negalėjo apskųsti jo atleidimo sprendimo, Teismas pakartojo, kad ATT veikė kaip „teismas“ pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, o tai, kad jo sprendimai neberevizuojami toliau teisminiu keliu, nekelia jokių probleminių aspektų.

Analizuodamas pareiškėjo keltus aspektus dėl ATT šališkumo dalyvaujant pirmininkui K. A., Teismas laikėsi nuomonės, kad glaudūs G. M. ir K. A. santykiai galėjo sukelti abejonių dėl K. A. nešališkumo. Net ir nesant jokių tiesioginių finansinių ryšių tarp K. A. ir G. M., tai, kad jie buvo draugai ir kad K. A. žmona ir G. M. turėjo bendrų verslo interesų, turėjo signalizuoti K. A. apie tai, kad jo nešališkumu gali būti suabejota. Turint tai omenyje, ATT turėjo rimtai išnagrinėti pareiškėjo prašymą nušalinti K. A.

Teismo neįtikinamo ATT argumentas, kad tik vieno teisėjų kolegijos nario nešališkumas negali kelti abejonių dėl viso organo nešališkumo. Be to, K. A. buvo ATT pirmininkas ir pranešėjas pareiškėjo byloje, vedęs diskusijas, o tai buvo papildoma aplinkybė, nesuderinama su nešališkumo įvaidžiu. Be to, ATT nagrinėjo tik pareiškėjo argumentus apie ekonominius ryšius tarp K. A. ir G. M. žmonos, neatsakydamas į konkrečius jo argumentus apie artimus K. A. ir G. M. asmeninius santykius ir jų įtaką K. A. sprendimų priėmimui jo byloje. Teismo nuomone, K. A. nusišalinimas vis tiek būtų leidęs (pakanka šešių iš aštuonių nagrinėjančios ATT kolegijos narių dalyvavimo) ATT išnagrinėti ir priimti sprendimą dėl pareiškėjo atvejo.

Atsižvelgdamas į tai, Teismas nustatė, kad ATT neišskleidė pareiškėjo pagrįstų abejonių dėl pirmininko nešališkumo ir pareiškėjui nebuvo suteiktos pakankamos procesinės apsaugos priemonės šiuo atžvilgiu. Atitinkamai konstatuota, jog buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis.

Teismas taip pat pažymėjo, kad šiuo atveju tinkamiausia teisių gynimo forma būtų proceso atnaujinimas pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies reikalavimus, jei to reikalautų pats pareiškėjas.

Išvada: nepažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis dėl tariamo Aukščiausiosios teismų tarybos nepriklausomumo trūkumo bei dėl tariamos teisės kreiptis į teismą nebuvimo (vienbalsiai). Pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis dėl K. A. nešališkumo (vienbalsiai).

41 straipsnis: pareiškėjui priteista 3 600 Eur neturtinės žalos atlyginimo.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. vasario 4 d. nutarimas byloje
Buja prieš Lietuvą
(pareiškimo Nr. 17124/22, svarbos lygis – 3)

Dėl ūkinę ir (ar) profesinę veiklą vykdančio asmens pareigos kreiptis į kompetentingas institucijas kilus neaiškumų dėl jo veiklai aktualių teritorijų planavimo dokumentų sprendinių

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas 2017 m. su Trakų rajono Grendavės seniūnijoje esančios žemės ūkio paskirties žemės savininkais pasirašė žemės panaudos sutartį, pagal kurią įgijo teisę neatlygintinai naudotis žeme.

Nacionalinės žemės tarnybos (toliau – NŽT) Trakų skyrius 2020 m. rugsėjo mėn. patikrino sklypą ir nustatė, kad pareiškėjas vietinės reikšmės bendrojo naudojimo kelią suarė ir užsėjo grūdinėmis kultūromis. Patikrinimo metu dalyvavęs pareiškėjas teigė, kad kelią suarė sklypo savininkų prašymu.

NŽT pareiškėjui skyrė 450 Eur baudą už administracinį nusižengimą – savavališką žemės užėmimą (Administracinių nusižengimų kodekso 110 str. 1 d.).

Pareiškėjas baudą ginčijo. Jis teigė, kad ginčijamas kelias nebuvo pažymėtas NŽT portale buvusiame atitinkamo žemės sklypo žemėlapyje. Jis taip pat teigė, kad visos tame sklype buvusios sodybos turėjo kitus privažiavimo kelius, todėl toje vietoje nebuvo bendrojo naudojimo kelio poreikio.

Jis pripažino, kad kelias buvo pažymėtas 2000 m. ir 2004 m. Grendavės kadastro vietovės žemės reformos žemėtvarkos projektų planuose, tačiau įrodinėjo, kad šie planai buvo pakeisti naujesnėmis 2006 m. ir 2008 m. patvirtintomis versijomis, kuriose ginčijamo kelio nebuvo. Jis teigė, jog tai galėjo reikšti tik tai, kad kelias nebeegzistavo.

Pareiškėjas teigė, kad jis yra ūkininkas ir suprato, kad žemės naudojimui gali būti taikomi įvairūs apribojimai, taip pat ir dėl kelių. Todėl, prieš suardamas žemę, jis susipažino su žemės sklypo planu, VĮ Registrų centro interneto svetainėje esančiais duomenimis, Trakų rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių, kaimų ir

seniūnijų ribų nustatymo specialiuoju planu ir Trakų rajono savivaldybės žemės ūkio naudmenų, pasėlių ir kitų laukų ribų įbraižymo žemėlapiu. Nė viename iš šių dokumentų toks kelias nebuvo pažymėtas.

Jis nesutiko, kad prisipažino suaręs bendro naudojimo kelią. Jo teigimu, sklypo savininkai asmeniniam naudojimui buvo suformavę kelis kelius; jis manė, kad suarė vieną iš tų kelių, bet ne oficialiai patvirtintą bendrojo naudojimo kelią, ir tvirtino, kad nežinojo apie tame žemės sklype buvusį bendrojo naudojimo kelią.

Galiausiai pareiškėjas teigė, kad vieninteliai dokumentai, kuriuose šis kelias buvo pažymėtas, buvo labai seni ir specifinės paskirties, skelbiami tik NŽT portale, bet ir ten buvo sudėtinga juos rasti. Taigi jis įrodinėjo, kad nežinojo ir negalėjo žinoti apie jų egzistavimą. Be to, net jei ir būtų žinojęs apie dokumentų egzistavimą, juose naudojamiems specifiniams simboliams suprasti būtų reikėję specialių žinių.

Vilniaus regiono apylinkės teismas 2021 m. kovo 8 d. NŽT sprendimą skirti pareiškėjui baudą paliko nepakeistą. Teismas nustatė, kad kelias buvo pažymėtas NŽT sprendime nurodytuose teritorijų planavimo dokumentuose ir neturėjo pagrindo abejoti NŽT išvada, kad ginčijamas kelias buvo vietinės reikšmės bendrojo naudojimo kelias, suprojektuotas tam, kad gretimų žemės sklypų savininkai galėtų patekti į savo žemės sklypus. Apylinkės teismas taip pat pažymėjo, kad tokios paskirties keliai buvo įrašyti į atitinkamos savivaldybės balansą ir nebuvo registruotini viešuose registruose.

Vilniaus regiono apylinkės teismas pabrėžė, kad pareiškėjas, būdamas ūkininkas, turėjo galimybę ir privalėjo susipažinti su sklypo planu ir kitais viešai prieinamais dokumentais. Kilus abejonių, jis galėjo prašyti papildomos informacijos iš atitinkamų institucijų.

Vilniaus apygardos teismas 2021 m. gegužės 13 d. patvirtino apylinkės teismo išvadą, kad kelias buvo pažymėtas atitinkamuose teritorijų planavimo dokumentuose. Vilniaus apygardos teismas konstatavo, kad į pareiškėjo naudojamą žemės sklypą buvo įsiterpęs bendrojo naudojimo kelias – valstybės žemės juosta, kurios plotas neįeina į pareiškėjo naudojamą sklypą. Jis taip pat pažymėjo, kad žemės sklypo plane buvo nurodyta, jog jis parengtas pagal 2000 m. Grendavės kadastro vietovės žemės reformos žemėtvarkos planą. Be to, pareiškėjas pats buvo pateikęs 2015 ir 2017 m. aerofotografines nuotraukas, kuriose kelias buvo aiškiai matomas. Vilniaus apygardos teismas taip pat konstatavo, kad 2004 m., 2006 m. ir 2008 m. Grendavės kadastro vietovės žemės reformos žemėtvarkos projektai buvo atskiri teritorijų planavimo dokumentai, kuriais buvo formuojami nauji žemės sklypai ir infrastruktūra, ir kad naujesnių projektų patvirtinimas neturėjo įtakos ankstesniuose projektuose pažymėto kelio statusui.

Vilniaus apygardos teismas taip pat pabrėžė, kad pareiškėjas buvo ūkininkas, o tai reiškė, kad jis galėjo suprasti teritorijų planavimo dokumentuose naudojamus specialius simbolius. Be to, jis buvo susipažinęs su žemės sklypo planu ir žinojo, kaip gauti viešai prieinamą informaciją šiuo klausimu. Iš bylos medžiagos matyti, kad jis anksčiau buvo kreipęsis į NŽT Trakų skyrių dėl kitų jo naudojamų žemės sklypų archyvinių įrašų kopijų išdavimo. Taigi, kaip nustatė Vilniaus apygardos teismas, jis turėjo galimybę ir privalėjo susipažinti su žemės sklypo planu ir kitais viešai prieinamais dokumentais. Kilus abejonių, jis galėjo prašyti papildomos informacijos iš atitinkamų institucijų.

Nepaisant to, Vilniaus apygardos teismas baudą sumažino iki 350 Eur nustatęs, kad nebuvo sunkinančių aplinkybių ir bauda turėjo būti artimesnė minimaliam įstatyme numatytam dydžiui.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2021 m. rugsėjo 20 d. pareiškėjo prašymą atnaujinti administracinio nusižengimo bylą atmetė, nenustatęs jokių požymių, kad žemesniosios instancijos teismai padarė esminį teisės pažeidimą.

Pareiškėjas pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) skundėsi, kad, pažeidžiant teisinio tikrumo principą, jam buvo skirta bauda už tai, kad suarė kelią, kuris nebuvo tinkamai pažymėtas oficialiuose dokumentuose.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad įvairiuose teritorijų planavimo dokumentuose ir viešuosiuose registruose pateiktos informacijos prieštaringumas savo nuosavybės teises siekiantiems įgyvendinti asmenims kelia teisinio netikrumo riziką ir kad remiantis prieštaringais duomenimis priimti teisiniai ar administraciniai sprendimai gali neatitikti numatomumo reikalavimo. Teisinis netikrumas yra nesuderinamas su teisinės valstybės principo reikalavimais. Kartu Teismas nurodė, kad teisės aktas vis tiek gali atitikti numatomumo reikalavimą, net jei susijęs asmuo turi pasitelkti tinkamą teisinę konsultaciją tam, kad pagrįstai, kiek tai įmanoma esamomis aplinkybėmis, įvertintų pasekmes, kurias gali sukelti atitinkami veiksmai. Tai ypač taikytina asmenims,

kurie verčiasi profesine veikla ir kurie, dirbdami savo darbą, yra įpratę veikti su dideliu atsargumu. Dėl šios priežasties iš jų gali būti tikimasi ypatingo rūpestingumo vertinant tokios veiklos keliamas grėsmes.

Teismas atsižvelgė į nacionalinių teismų išvadas, kad pareiškėjas, būdamas ūkininkas, turėjo reikiamų žinių, kad gautų atitinkamus teritorijų planavimo dokumentus ir suprastų juose naudojamus specialius simbolius. Pareiškėjas to neginčijo, taip pat neginčijo išvados, kad jis turėjo galimybę kreiptis į atitinkamas institucijas dėl dokumentų, kurie nebuvo viešai prieinami (kaip jis anksčiau darė dėl kitų sklypų), arba dėl to, kad išaiškintų ginčijamo kelio buvimą.

Teismas konstatavo, kad ginčijamas apribojimas buvo pagrįstas atsižvelgiant į Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnio reikalavimus. Pareiškėjui skirta bauda buvo siekiama užkirsti kelią savavališkam žemės užėmimui, kaip numatyta Administracinių nusižengimų kodekso 110 straipsnio 1 dalyje. Nors pareiškėjas ginčijo kelio reikalingumą, Teismas, atsižvelgdamas į nacionalinių teismų išvadas ir savo ribotą galimybę aiškintis faktines aplinkybes, neturėjo pagrindo abejoti, kad pareiškėjui skirta bauda buvo siekiama teisėto su viešuoju interesu susijusio tikslo.

Teismas darė išvadą, kad bendrojo naudojimo kelio buvimas žemės sklype, kuriuo pareiškėjas turėjo teisę naudotis, jam turėjo būti pakankamai numatomas iš turimų oficialių dokumentų, todėl už šio kelio suarimą jam skirta bauda buvo teisėta, kaip apibrėžta Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnyje. Taip pat nebuvo pagrindo pripažinti, kad šia bauda nebuvo siekiama teisėto tikslo arba kad ji galėjo būti neproporcinga. Todėl Teismas šį pareiškimą pripažino aiškiai nepagrįstu ir nepriimtinu pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies a punktą ir 4 dalį.

Išvada: peticija nepriimtina (vienbalsiai).

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. kovo 13 d. sprendimas byloje

Ruminas prieš Lietuvą

(pareiškimo Nr. 3181/22, svarbos lygis – 3)

Dėl nacionalinių teismų atsisakymo atlyginti pareiškėjo patirtas bylinėjimosi išlaidas administracinio nusižengimo byloje, kurioje jis sėkmingai nuginčijo administracinio teisės pažeidimo dėl vairavimo apsvaigus nuo alkoholio nustatymą

Faktinės aplinkybės

Remiantis bylos duomenimis, 2016 m. vasario mėn. policija sustabdė pareiškėjo vairuojamą automobilį, patikrino jo blaivumą ir nustatė, kad jis vairavo automobilį būdamas neblaivus. Iš karto po to pareiškėjas nuvyko į ligoninę, kur buvo dar kartą patikrintas jo blaivumas ir alkoholio pėdsakų nerasta. 2016 m. lapkričio 7 d. Vilniaus miesto apylinkės teismas administracinio teisės pažeidimo bylą pareiškėjui nutraukė nesant pažeidimo įvykio ir sudėties. Teismas paliko nenagrinėtą pareiškėjo prašymą atlyginti patirtas išlaidas – 500 Eur už atstovo suteiktas teisines paslaugas byloje, taip pat 29 eurų už ekspertizę – konstatuodamas, kad Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekse nėra numatyta galimybė administracinėn atsakomybėn traukiamam asmeniui atlyginti turėtas išlaidas, kurias jis patyrė dėl administracinio teisės pažeidimo bylos nagrinėjimo.

Pareiškėjas su skundu kreipėsi į teismą, prašydamas priteisti jam patirtą turtinę ir neturtinę žalą, tačiau Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2019 m. spalio 29 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. A-766-556/2019 pareiškėjo skundą atmetė, teigdamas, kad negalima sutikti su pareiškėju, jog administracinio teisės pažeidimo protokolas buvo surašytas neteisėtai ir dėl to pareiškėjas patyrė turtinę ir neturtinę žalą. Taigi nacionaliniai teismai atsisakė atlyginti pareiškėjo išlaidas (advokato honorarą ir kraujo tyrimo išlaidas), patirtas ginčijant administracinio teisės pažeidimo protokolą dėl vairavimo išgėrus, nors pažeidimas nebuvo nustatytas ir byla buvo nutraukta.

Išnagrinėjęs individualų konstitucinį pareiškėjo skundą, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2021 m. kovo 19 d. nutarime pripažino, kad teisės aktai, nenumatantys teisinės pagalbos išlaidų kompensavimo asmenims, kurių atžvilgiu administracinio nusižengimo ar baudžiamosios bylos buvo nutrauktos, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintai teisei kreiptis į teismą.

Gavęs pareiškėjo prašymą atnaujinti procesą žalos byloje, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2021 m. spalio 27 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. P-54-789/2021 atsisakė jį tenkinti, nurodydamas, kad bylinėjimosi išlaidų atlyginimo turi būti siekiama toje byloje, kurioje išlaidos ir buvo patirtos, o Konstitucinio

Teismo 2021 m. kovo 19 d. nutarime Konstitucijai prieštaraujančiomis pripažintos Administracinių teisės pažeidimų kodekso ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso normos nebuvo taikytos nagrinėtoje žalos atlyginimo byloje.

Pareiškėjas skundėsi EŽTT, kad bylinėjimosi išlaidų neatlyginimas pažeidė jo teisę į veiksmingą gynybą ir prieštarauja Konvencijos 6 straipsnio 1 daliai.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Šioje byloje EŽTT visų pirma pastebėjo, kad 2016 m. lapkričio 7 d. nutartimi palikdamas pareiškėjo prašymą dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo nenagrinėtą, Vilniaus miesto apylinkės teismas nurodė, kad pareiškėjas turėjo teisę inicijuoti teismo procesą dėl žalos atlyginimo. EŽTT taip pat pažymėjo, kad pagal nacionalinę teisę šalių prašymas bendrosios kompetencijos teismui ar administraciniam teismui kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl išaiškinimo neįpareigoja bendrosios kompetencijos teismo ar administracinio teismo. Be to, teisė į individualų konstitucinį skundą įsigaliojo tik 2019 m. rugsėjo 1 d. Konstitucinis Teismas priėmė pareiškėjo individualų konstitucinį skundą nagrinėti po to, kai Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas 2019 m. spalio 29 d. priėmė galutinę ir neskundžiamą nutartį, kuria pareiškėjo reikalavimas dėl žalos atlyginimo buvo atmestas. EŽTT vertinimu, minėta įvykių seka šioje byloje galėjo suteikti pareiškėjui pagrįstą pagrindą suprasti, kad procesas Konstituciniame Teisme yra jo bylinėjimosi administraciniuose teismuose, o ne bendrosios kompetencijos teisme, kuriame sprendimas buvo priimtas 2016 m. lapkričio 7 d., tęsinys, todėl, siekdamas žalos atlyginimo, pareiškėjas turėjo prašyti atnaujinti administracinio teismo procesą, ką jis ir padarė.

Teismas atmetė Vyriausybės argumentą, kad pareiškėjas turėjo siekti atskirų žalos atlyginimo procesų dėl Seimo neveikimo, pabrėždamas, jog pareiškėjas jau buvo pasirinkęs vieną realų ir pagrįstą teisinį gynybos kelią, o Konvencija nereikalauja išnaudoti kelių teisių gynimo būdų vienu metu. Teismas pabrėžė, kad pareiškėjo teisė kreiptis į teismą buvo apribota neproporcingai. Skirtingai nei EŽTT 2024 m. vasario 13 d. sprendime byloje *Jakutavičius prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 42180/19), šiuo atveju pareiškėjas pats nesukėlė įtarimų savo elgesiu, nuosekliai neigė kaltinimus, o byloje nustatytos aplinkybės (netikslūs duomenys apie laiką, galimai klaidingi alkotesterio rodmenys) kėlė pagrįstų abejonų dėl kaltinimų pagrįstumo.

EŽTT atkreipė dėmesį į pareiškėjo argumentus, kad ilgas teisinis procesas jam sukėlė stresą ir paveikė jo reputaciją, nes jis buvo apkaltintas itin sunkiu teisės pažeidimu. Be to, pareiškėjo reikalaujama suma už jo teisinę gynybą administraciniame procese nebuvo per didelė.

Įvertinęs visas aplinkybes, Teismas nusprendė, kad reikalavimas pačiam pareiškėjui padengti teises išlaidas, nors byla baigėsi jo naudai, sudarė neproporcingą suvaržymą jo teisei kreiptis į teismą. Nors valstybė turėjo teisėtą tikslą – riboti viešąsias išlaidas, šiuo atveju taikytas apribojimas buvo perteklinis ir pažeidė pačią teisės į teismą esmę.

Išvada: nustatytas Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimas (vienbalsiai).

41 straipsnis: pareiškėjui priteistas 529 Eur turtinės ir 2 500 Eur neturtinės žalos atlyginimas.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. balandžio 24 d. sprendimas byloje

Ivan Karpenko prieš Ukrainą (Nr. 2)

(pareiškimo Nr. 41036/16, svarbos lygis – 2)

Dėl kalinamo asmens dalyvavimo teismo posėdyje vaizdo konferencijos būdu (ne)užtikrinimo ir teismams siunčiamos korespondencijos kontrolės

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas, atliekantis laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausmę, 2014 m. gegužę perdavė pataisos įstaigos administracijai voką, adresuotą administraciniam teismui. Pasak pareiškėjo, vokas buvo užklijuotas, tačiau pataisos įstaigos administracija kartu su minėtu voku išsiuntė teismui lydraštį, kuriame nurodė pareiškėjo apeliacinio skundo numerį ir puslapių skaičių. Pareiškėjo teigimu, tai rodo, kad pataisos įstaigos administracija, pažeisdama įstatymą, atplėšė ir perskaitė jo užklijuotą voką, tokiu būdu pažeisdama susirašinėjimo slaptumą. Iš Teismui pateiktų dokumentų taip pat buvo matyti, kad kai kuriuose pataisos įstaigos korespondencijos

registracijos žurnalo įrašuose, susijusiuose su pareiškėjo susirašinėjimu su teismais, nurodytas tik teismo pavadinimas, o kituose trumpai pažymėtas ir susirašinėjimo turinys.

2014 m. rugsėjį pareiškėjas kreipėsi į teismą, prašydamas pripažinti neteisėtu jo susirašinėjimo su teismu kontrolę ir priteisti jam neturtinės žalos atlyginimą. Pareiškėjas prašė teismo nagrinėti bylą vaizdo konferencijos būdu, atstovo byloje jis neturėjo. Pareiškėjas nurodė, kad nedirba, neturi jokių pajamų ir lėšų savo sąskaitoje, tai jis pagrindė pataisos įstaigos administracijos pažymomis. Šie duomenys nebuvo užginčyti ir patvirtino, kad pareiškėjas neturi galimybės samdyti advokato byloje, taip pat nebuvo ginčijama, kad pareiškėjas neturėjo galimybės gauti nemokamą teisinę pagalbą.

Nacionaliniai teismai atmetė pareiškėjo prašymą dėl bylos nagrinėjimo vaizdo konferencijos būdu jam dalyvaujant iš pataisos įstaigos, kadangi tuo metu galiojusios teisės aktų nuostatos tokios galimybės nenumatė – asmuo, norintis dalyvauti administracinio teismo posėdyje vaizdo konferencijos būdu, turėjo pats atvykti į teismo rūmus, iš kurių galėjo būti organizuota vaizdo konferencija. Apeliacinis teismas papildomai pažymėjo, kad kaliniai turi kitas veiksmingo dalyvavimo bylose galimybes: teisę dalyvauti per atstovą, teikti rašytinius paaiškinimus bei prašyti teismo surinkti įrodymus, kurių šalis pati negali pateikti. Pirmosios instancijos teismas bylą nagrinėjo viešame posėdyje, kuriame dalyvavo kalėjimo administracijos atstovai ir pateikė žodinius paaiškinimus.

Pareiškėjo skundas dėl jo susirašinėjimo kontrolės buvo atmestas. Nacionaliniai teismai pažymėjo, kad susirašinėjimas, kurį atitinkamą dieną pareiškėjas perdavė pataisos įstaigos administracijai, buvo užregistruotas kaip korespondencija teismui, o ne kaip „užklijuotas vokas“, todėl padarė išvadą, jog pats pareiškėjas nepateikė savo susirašinėjimo užklijuotame voke ir yra atsakingas už susidariusią situaciją.

Remdamasis Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalimi ir 8 straipsniu (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą), pareiškėjas skundėsi, kad pataisos įstaigos administracija neteisėtai kontroliavo jo susirašinėjimą, o nacionaliniai teismai, pareiškėjui šiuo klausimu pateikus skundą, neužtikrino jo dalyvavimo bylos nagrinėjime vaizdo konferencijos būdu bei tinkamai nepagrindė savo sprendimų šiuo klausimu.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Dėl neužtikrinto kalinamo asmens dalyvavimo teismo posėdyje (Konvencijos 6 str. 1 d. pažeidimas)

Teismas priminė, kad rungimosi ir šalių lygybės principai, kurie glaudžiai susiję, yra esminės „teisingo bylos nagrinėjimo“ sąlygos Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies prasme. Jie reikalauja „teisingos pusiausvyros“ tarp šalių: kiekvienai šaliai turi būti suteikta reali galimybė pateikti savo argumentus tokiomis sąlygomis, kurios jos nepastato į esminę nelygybę prieš kitą šalį.

Kalbant apie proceso formą, iš Teismo suformuotos praktikos aiškinant Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje numatytą teisę į „viešą bylos nagrinėjimą“ išplaukia ir teisė į „žodinį bylos nagrinėjimą“. Vis dėlto, pareiga pagal šį straipsnį surengti posėdį nėra absoliuti. Žodinis nagrinėjimas gali būti nebūtinai dėl išimtinių bylos aplinkybių, pavyzdžiui, kai byla nekelia jokių fakto ar teisės klausimų, kurių nebūtų galima tinkamai išspręsti remiantis bylos medžiaga ir šalių rašytiniais paaiškinimais. Be to, jei pirmosios instancijos teisme buvo surengtas žodinis posėdis, apeliacinėje instancijoje taikomas mažiau griežtas standartas, kuriuo gali būti pateisinamas tokio posėdžio nebuvimas dėl proceso ypatumų. Apeliacinis procesas ar procesas, kuriame nagrinėjami tik teisės klausimai, priešingai nei fakto klausimai, gali atitikti Konvencijos 6 straipsnio reikalavimus net jeigu pareiškėjui nebuvo suteikta galimybė būti asmeniškai išklaustam apeliacinės ar kasacinės instancijos teisme.

Bylose, susijusiose su kalinamais asmenimis, Teismas yra pripažinęs, kad dėl akivaizdžių sunkumų, kylančių gabenant kalinius iš vienos vietos į kitą, pareiškėjo dalyvavimas per atstovą nebūtų laikomas šalių lygybės principo pažeidimu, jei skundas nėra grindžiamas asmenine pareiškėjo patirtimi. Tačiau pagal Konvencijos 6 straipsnį asmeninis bylos šalies dalyvavimas yra būtinas, kai nagrinėjant bylą tiesiogiai svarbi šios bylos šalies asmenybė ir gyvenimo būdas arba kai sprendimas susijęs su asmens elgesiu ar patirtimi.

Teismas atkreipė dėmesį, kad bylose, kuriose dalyvauja įkalinti asmenys, jei nėra užtikrinamas jų dalyvavimas posėdžiuose, nacionaliniai teismai, siekdami užtikrinti Konvencijos 6 straipsnio reikalavimus, privalo atlikti išsamią ginčo pobūdžio analizę. Tokia analizė turi apimti nustatymą, ar ginčo pobūdis yra toks, kad būtinas įkalinto asmens dalyvavimas teisme. Ši analizė negali apsiriboti vien nuoroda į teisės aktų spragas, kurios galėtų trukdyti užtikrinti asmens dalyvavimą. Ji turi apimti konkrečių argumentų už ir prieš tokį dalyvavimą vertinimą, atsižvelgiant į Konvencijos standartus ir visus reikšmingus veiksnius, tokius kaip ginčo pobūdis ir nagrinėjamos

asmens teisės. Jei skundas daugiausia grindžiamas asmenine kalinamojo patirtimi, jo žodiniai paaiškinimai teisme tampa esmine bylos pateikimo dalimi ir faktiškai vieninteliu būdu užtikrinti rungimosi principą.

Taikydamas nurodytus principus šioje byloje Teismas pažymėjo, kad iš nacionalinių teismų sprendimų matyti, jog jie nevertino, ar ginčo pobūdis reikalavo pareiškėjo dalyvavimo siekiant užtikrinti teisingą bylos nagrinėjimą. Teismai atmetė pareiškėjo prašymus dalyvauti posėdyje vaizdo konferencijos būdu iš pataisos įstaigos remdamiesi tik tuo, kad nacionaliniuose teisės aktuose nėra tai leidžiančių nuostatų. Net jeigu Teismas priimtų tokią nacionalinių teismų interpretaciją, tariama spraga nacionalinėje teisėje negali būti laikoma pateisinimu neįgyvendinti Konvencijos standartų.

Teismas pabrėžė, kad šiuo atveju nacionaliniams teismams teko spręsti ginčą tarp pareiškėjo ir pataisos įstaigos administracijos dėl faktinių aplinkybių, kuriomis buvo perduota jo korespondencija administraciniam teismui. Tai buvo klausimas, kuriam esminę reikšmę turėjo paties pareiškėjo asmeninė patirtis. Tačiau nacionaliniai teismai tinkamai neįvertino pareiškėjo bylos pobūdžio siekiant nustatyti, ar jo dalyvavimas, galbūt nuotoliniu būdu, buvo būtinas. Vietoj to jie apsiribojo tariamų teisės aktų spragų konstatavimu. Tokiu būdu pareiškėjas neteko galimybės veiksmingai pristatyti savo poziciją. Be to, pirmosios instancijos teismo posėdyje dalyvavo pataisos įstaigos administracijos atstovai, kurie galėjo teikti žodinius paaiškinimus dėl bylos esmės, ypač dėl faktų, siekiant nugriūdyti pareiškėjo įvykių versiją, o pats pareiškėjas, būdamas įkalintas, neturėjo jokios galimybės atsakyti į šiuos paaiškinimus nei asmeniškai, nei per atstovą. Taigi, taip pat buvo pažeistas šalių lygybės principas.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotas Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimas.

Dėl kalinamo asmens teismams siunčiamos korespondencijos kontrolės (Konvencijos 8 str. pažeidimas)

Teismas priminė, kad bet koks valstybės institucijos kišimasis į susirašinėjimo slaptumą yra nesuderinamas su Konvencijos 8 straipsniu, jei jis nėra numatytas įstatyme, nesiekia vieno ar kelių šio straipsnio 2 dalyje nurodytų teisėtų tikslų ir nėra būtinas demokratinėje visuomenėje šiems tikslams pasiekti.

Šiuo atveju šalys nesutarė dėl faktinių aplinkybių – pareiškėjas teigė, jog administracijai perdavė užklijuotą voką, kuris vėliau, jam nežinant, buvo atplėštas ir jo turinys patikrintas pataisos įstaigos administracijos, tačiau administracija tvirtino, kad pareiškėjas personalui pateikė neužklijuotą voką. Vis dėlto, Teismas nemanė esant būtina spręsti faktinį klausimą, ar pareiškėjas pateikė voką užklijuotą, ar ne.

Teismas nurodė, kad šiuo atveju pakanka pažymėti, jog būtent pataisos įstaigos administracija yra atsakinga už tai, kad jos pareigūnai, o prireikus ir pats pareiškėjas, laikytusi galiojančių nacionalinių teisės aktų. Pagal šias taisykles korespondencija adresatams, kurių laiška netikrinami (kaip šiuo atveju – nacionaliniams teismams), turėjo būti pateikiama užklijuota ir registruojama kaip „užklijuotas vokas“. Teismui nebuvo pateikta jokie paaiškinimo, kodėl pataisos įstaigos administracija negrąžino pareiškėjui neužklijuoto voko, bet vietoj to įtraukė jo turinį į korespondencijos registrą. Apskritai, nė viename atitinkamo registro įrašė, susijusiame su korespondencija teismui, nebuvo privalomos nuorodos „užklijuotas vokas“. Be to, pataisos įstaigos lydraštyje administraciniam teismui buvo pateikta papildoma informacija, kurios nebuvo korespondencijos registracijos žurnalo įrašė, pasirašytame pareiškėjo, t. y. apeliacinio skundo numeris ir puslapių skaičius.

Teismas pažymėjo, kad jau ne kartą yra konstatavęs Konvencijos 8 straipsnio pažeidimą panašių lydraščių kontekste, kadangi juose pateikta informacija atskleidžia, jog pataisos įstaigos pareigūnai susipažino su kalinamų asmenų korespondencijos turiniu. Teismas nematė priežasties daryti kitokią išvadą šioje byloje, todėl konstatavo, kad pataisos įstaigos administracija pažeidė įstatyminį draudimą kontroliuoti kalinių korespondenciją su nacionaliniais teismas.

Nurodytomis aplinkybėmis nustatytas Konvencijos 8 straipsnio pažeidimas.

Išvada: nustatytas Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies ir 8 straipsnio pažeidimas (vienbalsiai).

41 straipsnis: pažeidimo konstatavimas pripažintas pakankamu pareiškėjo neturtinei žalai atlyginti.

[Prieiga internete](#)

TEISĖ Į PRIVATAUS IR ŠEIMOS GYVENIMO GERBIMĄ (8 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. vasario 25 d. sprendimas byloje

Toth ir Crişan prieš Rumuniją

(pareiškimo Nr. 45430/19, svarbos lygis – 2)

Dėl įrašo socialiniame tinkle apie du policijos pareigūnus, paskelbto kartu su jų nuotrauka

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjai yra du Rumunijos piliečiai, policijos pareigūnai, dirbantys Rumunijos vietos policijos pajėgose. Byla susijusi su vietos bendruomenės narės C. T. 2016 m. balandžio mėn. viešoje Facebook grupėje paskelbtu tekstu ir pareiškėjų nuotrauka, po to, kai policijos pareigūnai nubaudė C. T. ir jos motiną už tai, kad jos neišmetė buitinių atliekų maišo į tinkamą vietą. Pareiškėjai pareiškė ieškinį C. T., teigdami, kad įrašas juos apšmeižė ir išprovokavo įžeidžiančius komentarus.

Remdamiesi Konvencijos 8 straipsniu (teisė į privatų ir šeimos gyvenimą), pareiškėjai Europos Žmogaus Teisių Teismui skundėsi, kad atmesdami ieškinį Rumunijos teismai nesugebėjo užtikrinti tinkamos pusiausvyros tarp konkuruojančių interesų ir tinkamai apsaugoti jų teisę į privatų gyvenimą ir reputaciją.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Konvencijos 10 straipsnis garantuoja „kiekvienam“ laisvę gauti ir skleisti informaciją bei idėjas, ir nedaroma jokio skirtumo pagal siekiamo tikslo pobūdį ar fizinių ar juridinių asmenų vaidmenį naudojantis šia laisve. Tai taikoma ne tik informacijos turiniui, bet ir jos skleidimo priemonėms, nes bet koks tokių priemonių apribojimas neišvengiamai pažeidžia teisę gauti ir skleisti informaciją. Be to, 10 straipsnis garantuoja ne tik teisę skleisti informaciją, bet ir visuomenės teisę ją gauti (žr. EŽTT sprendimo *Cengiz ir kiti prieš Turkiją*, pareiškimų Nr. 48226/10 ir 14027/11, 56 p.).

Atitinkami kriterijai, kuriais remiantis siekiama suderinti teisę į privatų gyvenimą ir teisę į saviraiškos laisvę, apima indėlį į viešojo intereso diskusiją; atitinkamo asmens žinomumo laipsnį; ankstesnį atitinkamo asmens elgesį; nuotraukos padarymo aplinkybes; ir publikacijos turinį, formą ir pasekmes (žr. EŽTT 2012 m. vasario 7 d. sprendimo *Von Hannover*, pareiškimų Nr. 40660/08 ir 60641/08, 109–13 p., ir 2021 m. liepos 1 d. sprendimo *Hájovský prieš Slovakiją*, pareiškimo Nr. 7796/16, 30 p.).

Tokiais atvejais kaip šis, kai informacija buvo platinama internete ir sukėlė trečiųjų šalių komentarus, tam tikri papildomi kriterijai gali būti svarbūs pusiausvyros vertinimo rezultatui ir todėl gali būti būtina į juos atsižvelgti. Tai apima tariamo pažeidėjo padėtį, jo konkrečią atsakomybę už trečiųjų šalių komentarus, jo veiksmus, susijusius su tais komentarais, ir galimybę vietoj jo patraukti atsakomybėn tų komentarų autorius (žr. EŽTT 2023 m. gegužės 15 d. sprendimo *Sanchez*, pareiškimo Nr. 45581/15, 179, 180, 190 ir 202 p.).

EŽTT darė išvadą, kad C. T. įrašas buvo susijęs su visuomenės interesais, ir teismas nematė priežasčių abejoti, kad jis galėjo prisidėti prie bendrojo intereso diskusijos apie vietos policijos pareigūnų moralinį ir profesinį sąžiningumą bei tam tikrų viešųjų paslaugų tinkamą veikimą.

Nagrinėdamas atitinkamų asmenų žinomumo laipsnį EŽTT pažymėjo, jog negalima teigti, kad valstybės tarnautojai sąmoningai sutinka, kad kiekvienas jų žodis ir veiksmas būtų atidžiai stebimas taip, kaip tai daroma politikų atveju, ir todėl, kai kalbama apie jų veiksmų kritiką, jie turėtų būti traktuojami taip pat kaip politikai (žr. EŽTT 2022 m. spalio 18 d. sprendimo *Stancu ir kiti prieš Rumuniją*, pareiškimo Nr. 22953/16, 116 p., ir 2023 m. spalio 31 d. sprendimo *Bild GmbH & Co. KG*, pareiškimo Nr. 9602/18, 33 p.). Valstybės tarnautojai, norėdami sėkmingai atlikti savo užduotis, turi turėti visuomenės pasitikėjimą be nepagrįsto trikdyimo, todėl gali būti būtina juos apsaugoti nuo įžeidžiančių, užgaulių ar šmeižikiškų išpuolių ar nepagrįstų kaltinimų, kai jie atlieka savo pareigas (žr. EŽTT 2004 m. birželio 10 d. sprendimą *Chernysheva prieš Rusiją*, pareiškimo Nr. 77062/01, sprendimo *Stancu ir kiti*, minėta, 115 p.). Vis dėlto valstybės tarnautojams, vykdančioms oficialias pareigas, taikomos platesnės priimtinos kritikos ribos nei eiliniams piliečiams (žr. EŽTT 2006 m. lapkričio 7 d. sprendimo *Mamère prieš Prancūziją*, pareiškimo Nr. 12697/03, 27 p.). Tam tikras nenuosaikumo laipsnis gali patekti į šias ribas (žr. EŽTT 2023 m. gegužės 11 d. *Chkhartishvili prieš Gruziją*, pareiškimo Nr. 31349/20, 56 p.), ypač kai tai yra reakcija į tai, kas laikoma nepagrįstu ar neteisėtu valstybės tarnautojų elgesiu (žr. EŽTT 2018 m. rugpjūčio 28 d. sprendimo *Savva Terentyev prieš Rusiją*, Nr. 10692/09, 75 p.).

Teismas nesutiko su nacionalinių teismų nuomone, kad pareiškėjai gali būti laikomi viešais asmenimis, tačiau sutiko, kad pareiškėjai negalėjo turėti tokių pačių lūkesčių dėl privatumo kaip įprasti asmenys, atsižvelgiant į konkrečias jų bylos aplinkybes. Teismas toliau pažymėjo, kad neginčijama, jog pareiškėjų nuotrauka buvo padaryta viešoje gatvėje, kai pareiškėjai baudė C. T., o tai paskatino C. T. skambinti pagalbos tarnyboms ir buvo išsiųstas antras policijos ekipažas į įvykio vietą, ir tai akivaizdžiai pritraukė tam tikrą

visuomenės dėmesį. Nuotraukoje pareiškėjai buvo apsirengę policijos uniformomis ir vykdė savo pareigas kaip teisėsaugos pareigūnai. Teismas sutiko su apygardos teismo nuomone, kad pareiškėjai turėjo atsižvelgti į viešą kontekstą, kuriame vyko jų bendravimas su C. T., ir jie negalėjo atmesti galimybės būti fotografuojami, atsižvelgiant į jų statusą ir tariamą elgesį (žr., *mutatis mutandis*, EŽTT 2019 m. rugsėjo 24 d. sprendimo *Vučina*, pareiškimo Nr. 58955/13, 35 p.). Taigi, kadangi nuotraukos gavimo būdas nekėlė jokių klausimų pagal 8 straipsnį, vien antro pareiškėjo pavardės nurodymas šalia nuotraukos, be jokių neigiamų konotacijų, susijusių su ta pavarde, ir (arba) nuotraukos iškraipymo, negali būti laikomas ypač reikšmingu teisės į privatų gyvenimą ribojimu (žr., *mutatis mutandis*, sprendimo *Vučina*, minėta pirmiau, 46 p.).

Teismas, išnagrinėjęs aplinkybes, kuriomis buvo padaryta nuotrauka, publikacijos turinį, formą ir pasekmes, taip pat vertino, kad C. T. įrašo galimybės iš tiesų pasiekti plačią visuomenės dalį tiek jo paskelbimo metu, tiek vėliau buvo ribotos.

Teismas taip pat atsižvelgė į tai, kad trečiųjų šalių komentarai, nors ir buvo viešai paskelbti, buvo skirti policijos pareigūnams, kurie, galima manyti, turėjo būti apmokyti, kaip elgtis tokiais atvejais. Tačiau bylos medžiagoje nebuvo įrodymų, kad pareiškėjai bent jau bandė patraukti atsakomybėn bent kai kuriuos iš tų komentarų autorių. Taigi, teismų sprendimas priskirti atsakomybę vien C. T. už patį įrašą ir trečiųjų šalių komentarų turinį, net ir civilinės teisės procedūru, tokių kaip šioje byloje, kontekste, būtų galėjęs turėti neigiamą poveikį žodžio laisvei internete ir būtų galėjęs būti ypač žalingas privatiems asmenims, kurie veikia sąžiningai ir stengiasi didinti informuotumą apie visuomenei susirūpinimą keliančius klausimus.

Išvada: Konvencijos 8 straipsnis nepažeistas (vienbalsiai).

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo didžiosios kolegijos 2025 m. balandžio 1 d. sprendimas
Ships Waste Oil Collector B.V. ir kiti prieš Nyderlandus
(pareiškimų Nr. 2799/16, 2800/16, 3124/16 ir 3205/16, svarbos lygis – svarbiausios bylos)

Dėl baudžiamojo persekiojimo metu surinktų duomenų perdavimo kitai institucijai ir panaudojimo vykdant administracinę procedūrą

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjos buvo Nyderlanduose įsisteigusios laivų atliekų surinkimo ir statybų srityje veikusios bendrovės. Dėl pareiškėjų buvo pradėti baudžiamojo persekiojimo veiksmai, kurių metu, be kita ko, atlikti darbuotojų ir susijusių asmenų telefoninių pokalbių pasiklausymai. Prokuratūra, įtardama galimus pažeidimus, nusprendė dalį šių duomenų perduoti Nyderlandų konkurencijos institucijai. Konkurencijos institucija panaudojo perduotus duomenis vykdydama administracinę procedūrą ir priėmė sprendimus, kuriuose konstatavo, jog pareiškėjos buvo sudariusios konkurencijos teisės draudžiamus susitarimus dėl kainų nustatymo bei veiksmų derinimo viešuosiuose pirkimuose. Atsižvelgiant į tai, pareiškėjoms buvo skirtos baudos pagal konkurencijos įstatymą. Pareiškėjos inicijavo šių sprendimų teisminę kontrolę, ginčydamos duomenų perdavimo konkurencijos institucijai teisėtumą, tačiau jų skundai buvo atmesti, galutinės instancijos teismui konstatavus, jog telefoninių pokalbių duomenys buvo teisėtai perduoti konkurencijos institucijai, o tokiu perdavimu buvo siekiama valstybės ekonominės gerovės apsaugos intereso.

Nesutikdamos su Nyderlandų valdžios institucijomis, pareiškėjos kreipėsi į Teismą, remdamosi Konvencijos 8 (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) ir 13 (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę) straipsniais. Pareiškėjos ginčijo baudžiamojo persekiojimo metu surinktų jų duomenų perdavimo, atlikto prokuroro sprendimu, konkurencijos institucijai atitiktį Konvencijai.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas nurodė, kad perduodant surinktą medžiagą kitai institucijai turi būti užtikrintos minimalios garantijos, kurios turi būti nustatytos įstatyme, siekiant išvengti institucijų savivalės ir piktnaudžiavimo. Duomenų perdavimas už pirminio jos rinkimo baudžiamojoje byloje ribų turi būti ribojamas tik tokia medžiaga, kuri buvo surinkta laikantis Konvencijos reikalavimų, o aplinkybės, kuriomis toks perdavimas gali vykti, turi būti aiškiai nustatytos nacionaliniuose teisės aktuose. Teismas pažymėjo, jog įstatyme turi būti numatytos garantijos,

susijusios su perduotų duomenų tikrinimu, saugojimu, naudojimu, tolesniu perdavimu ir sunaikinimu, o duomenų perdavimas ir naudojimas kitais tikslais nei tie, dėl kurių jie buvo renkami, turi būti saistomi veiksmingos teisinės arba kitokios nepriklausomos institucinės kontrolės. Sprendžiant dėl duomenų perdavimo būtinumo demokratinėje visuomenėje turi būti atsižvelgiama į perduodamų duomenų pobūdį, perdavimu siekiamo tikslo svarbą, pasekmes suinteresuotam asmeniui, taip pat sankcionavimo procedūrų kokybę ir prienamų teisių gynimo priemonių veiksmingumą.

Teismas konstatavo, jog šiuo atveju telefoninių pokalbių pasiklausymas buvo teisėtai sankcionuotas teismo ir jo atitiktis Konvencijai nebuvo ginčijama. Teismo vertinimu, atitinkamo Nyderlandų įstatymo nuostata aiškiai apibrėžė aplinkybes, kuriomis medžiaga galėjo būti perduodama kitai institucijai, pareiškėjoms nepagrįstai teigus, jog konkurencijos institucijos prieiga prie tam tikrų duomenų prieš suteikiant perdavimo leidimą buvo nenuspėjama. Teismas pripažino byloje atlikto duomenų perdavimo tikslo – valstybės ekonominės gerovės – pagrįstumą, nurodęs, jog egzistuoja stiprus viešasis interesas užtikrinti veiksmingą konkurencijos teisės įgyvendinimą. Teismas atkreipė dėmesį, kad duomenų perdavimo sankcionavimas ne teismo institucijos ir išankstinio pranešimo nebuvimas nelaikytini problemiškais, nes tai kompensavo nepriklausoma vėlesnė teisminė kontrolė. Pareiškėjos turėjo galimybę pasinaudoti teismine kontrole ir ginčyti atliktą duomenų perdavimą, o Nyderlandų teismai ex post vertino duomenų perdavimo teisėtumą ir jo atitiktį Konvencijai nepriklausomai nuo prokuroro vertinimo.

Pažymėjęs kruopštų duomenų perdavimo teisėtumo vertinimą ir tinkamą Nyderlandų teismų atliktą pareiškėjo bei valstybės interesų suderinimą, Teismas konstatavo, kad Nyderlandų institucijos pateikė svarias ir pakankamas priežastis, pagrindžiančias duomenų perdavimo būtinumą ir proporcingumą konkurencijos teisės įgyvendinimo tikslais. Dėl šių priežasčių buvo konstatuota, jog Nyderlandai veikė savo nuožiūros laisvės ribose, ir Konvencijos 8 straipsnio pažeidimas nebuvo nustatytas. Remdamasis motyvais dėl Konvencijos 8 straipsnio, Teismas taip pat atmetė pareiškėjų argumentus dėl Konvencijos 13 straipsnio pažeidimo, konstatuodamas, jog šiuo atveju pareiškėjos turėjo teisę į veiksmingą teisinę gynybą, kurią garantavo teismų atliekama ex post teisminė kontrolė.

Išvada: nenustatytas Konvencijos 8 straipsnio pažeidimas (12 balsų prieš 5 ir 10 balsų prieš 7) bei nenustatytas Konvencijos 13 straipsnio (15 balsų prieš 2) pažeidimas.

Pateiktos 5 atskirosios nuomonės.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. gegužės 15 d. sprendimas byloje

Versaci prieš Italiją

(pareiškimo Nr. 3795/22, svarbos lygis – 2)

Dėl policijos vadovo atsisakymo išduoti pareiškėjui viešojo saugumo licenciją, leidžiančią vykdyti lažybų veiklą užsienio bendrovės vardu, neatitikus nepriekaištingos reputacijos reikalavimo

Faktinės aplinkybės

Byla susijusi su tuo, kad policijos vadovas atmetė pareiškėjo prašymą išduoti jam viešojo saugumo licenciją, leidžiančią vykdyti lažybų organizavimo veiklą užsienio bendrovės vardu, motyvuodamas tuo, kad pareiškėjas neatitiko nepriekaištingos reputacijos reikalavimo, nustatyto nacionalinėje teisėje. Pareiškėjas skundėsi EŽTT dėl jo teisės į privataus ir profesinio gyvenimo gerbimą, kaip tai numatyta Konvencijos 8 straipsnyje, pažeidimo. Byloje kelti klausimai, ar šis atsisakymas turėjo tinkamą teisinį pagrindą, atitinkantį Konvencijos 8 straipsnyje nustatytus teisės kokybės reikalavimus, ar atsisakymo motyvai buvo pakankamai pagrįsti ir svarūs ir ar sprendimas buvo tinkamai peržiūrėtas teismine tvarka.

Policijos vadovo atsisakymas išduoti licenciją buvo grindžiamas tuo, kad pareiškėjas neatitiko nepriekaištingos reputacijos reikalavimo, nes turėjo artimų ryšių su asmenimis, turinčiais kriminalinę praeitį. Pareiškėjas ginčijo sprendimą, tvirtindamas, kad vertinimas turėtų būti grindžiamas tik jo paties elgesiu, o ne jo šeimos narių ar pažįstamų veiksmais.

Nacionaliniai teismai atmetė pareiškėjo skundus ir vertino, kad policija turi plačią diskreciją vertinant reputaciją, o pareiškėjo socialiniai ryšiai bei šeimos aplinka sudarė pakankamą pagrindą sprendimui atmesti licencijos paraišką.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Vertindamas, ar Italijos teisėje vartojama sąvoka „nepriekaištinga reputacija“, kurią taikė policijos vadovas, atmesdamas prašymą išduoti viešojo saugumo licenciją, atitinka Konvencijos 8 straipsnyje numatytus teisinės kokybės reikalavimus, Teismas pažymėjo, kad nors pati sąvoka „nepriekaištinga reputacija“ yra abstrakti ir Konstitucinis Teismas pripažino jos neaiškumą bei ragino įstatymų leidėjus ją patikslinti, vėlesnė Vidaus reikalų ministerijos praktika (aprašai) ir administracinė jurisprudencija pateikė pakankamų paaiškinimų bei kriterijų, leidžiančių prognozuoti, kada asmuo gali būti laikomas neatitinkančiu reikalavimo dėl nepriekaištingos reputacijos. Todėl Teismas padarė išvadą, kad nors, viena vertus, nagrinėta nuostata buvo suformuluota taip, kad galėjo kelti neapibrėžtumą ir dviprasmybių, kita vertus – buvo pateikta pakankamai aiškių paaiškinimų administracinėje praktikoje ir nacionalinėje jurisprudencijoje, kurie sąvoką „nepriekaištinga reputacija“ pavertė pakankamai numatoma.

Vertindamas, ar priemonė buvo peržiūrėta teismine tvarka, apsaugant nuo savavališko valdžios kišimosi į pagrindines teises, Teismas pažymėjo, kad azartinių lošimų reguliavimas dėl savo prigimties reikalauja griežtos priežiūros ir yra klasikinė administracinės diskrecijos taikymo sritis. Tačiau, kaip nurodė Konstitucinis Teismas 1993 m. sprendime, kad teisės aktai atitiktų konstitucinius principus, tokia neapibrėžta sąvoka kaip „nepriekaištinga reputacija“ turi būti visiškai peržiūrima administracinių teismų. Teismo vertinimu, policijos vadovo sprendimą buvo galima apskųsti administraciniam teismui ir vėliau aukštesnės instancijos teismui, kurie abu yra nepriklausomi ir nešališki teismai. Kiekvienoje instancijoje pareiškėjas galėjo ginčyti policijos vadovo pateiktus motyvus, o vėliau – ir pirmosios instancijos teismo išvadas bei pateikti savo argumentus. Abu teismai turėjo galimybę atlikti ne tik formalią teisėtumo kontrolę, bet ir iš esmės įvertinti ginčijamą sprendimą. Todėl Teismas padarė išvadą, kad esama teisminė peržiūros sistema buvo pakankama apsaugoti nuo savavališko kišimosi į pagrindines teises iš policijos vadovo pusės. Todėl taikyta priemonė buvo numatyta įstatyme Konvencijos 8 straipsnio prasme.

Teismas nurodė, kad Konvencijos 8 straipsnis nesuteikia teisės gauti lošimų licenciją kaip tokią. Be to, atsisakymas išduoti viešojo saugumo licenciją pareiškėjui šioje byloje paveikė jo privatų gyvenimą tik tiek, kiek tas sprendimas buvo grindžiamas motyvais, susijusiais su jo privačiu gyvenimu, ypač todėl, kad anksčiau jis bendravo su asmenimis, turinčiais teistumų, ar dėl policijos įrašų, kurie, kaip pats pareiškėjas teigė, nebuvo su juo susiję. Teismas taip pat atkreipė dėmesį į konkrečią regioninę situaciją ir būtinybę nacionalinėms institucijoms užtikrinti, kad viešojo saugumo licencija būtų išduodama tik patikimiems asmenims, siekiant išvengti pinigų plovimo ar kitų nusikalstamų veikų rizikos lošimų sektoriuje. Dėl visų šių priežasčių Teismas padarė išvadą, kad šiuo atveju institucijos turėjo plačią diskreciją (sprendimų priėmimo laisvę).

Vertindamas, ar policijos vadovas pateikė svarbias ir pakankamas priežastis atsisakyti tenkinti pareiškėjo prašymą dėl viešojo saugumo licencijos, Teismas pastebėjo, kad pranešime apie ketinimą atmesti pareiškėjo prašymą buvo nurodyta: (i) artimas pareiškėjo giminaitis buvo įtrauktas į baudžiamąjį procesą dėl prekybos narkotikais, buvo įspėtas policijos ir jam buvo taikyta prevencinė priemonė – speciali policijos priežiūra; (ii) pareiškėjas dažnai bendravo su asmenimis, turinčiais rimtų kriminalinių bylų. Dėl to policijos vadovas teigė negalintis būti tikras, kad pareiškėjas nenaudos lažybų veiklos pinigų plovimui iš neteisėtos veiklos ar kad į pareiškėjo veiklą neįsiskverbs nusikalstamos grupuotės. Vėlesniame sprendime atmesti pareiškėjo prašymą buvo nurodyta, kad jis buvo daugybę kartų pastebėtas bendraujant su asmenimis, turinčiais rimtų kriminalinių ir policijos įrašų, kad vertinant turi būti atsižvelgta į pareiškėjo šeimos aplinką ir asmeninius ryšius, jei jie gali turėti įtakos veiklai, kuriai prašoma išduoti licenciją, ir kad atliekant tyrimą gauti rezultatai pagrindžia vertinimą, jog šie klausimai gali turėti įtakos vykdomai veiklai. Teismo nuomone, toks motyvavimas buvo gana lakoniškas ir būtų buvęs informatyvesnis, jei būtų pateikta daugiau detalių – konkrečių veiksmų, faktų ar ryšių, kurie dėl savo pobūdžio, charakteristikų, rimtumo ar konteksto galėjo pagrįstai kelti susirūpinimą, jog viešojo saugumo licencija gali būti piktnaudžiaujama. Nepaisant to, Teismas pripažino, kad policijos vadovas sprendimą atmesti pareiškėjo prašymą grindė tinkamu faktinių aplinkybių įvertinimu ir pateikė reikšmingas bei pakankamas priežastis, leidžiančias konstatuoti, kad pareiškėjas neatitiko reikalaujamos nepriekaištingos reputacijos sąlygos.

Teismas pažymėjo, kad pareiškėjo ginčytas sprendimas buvo peržiūrėtas dviejose teismų instancijose, procesuose, kuriuose pareiškėjui atstovavo advokatas ir kuriuose jis galėjo pateikti argumentus savo pozicijai pagrįsti; tie argumentai buvo viešai nagrinėti posėdyje ir tinkamai įvertinti atitinkamų teismų. Teismas nenustatė jokio akivaizdaus teisės pažeidimo ar savivalės nagrinėtoje byloje, kurioje nacionaliniai teismai išnagrinėjo policijos vadovo pateiktas priežastis, atsižvelgdami į pareiškėjo skundus, ir padarė išvadą, kad buvo svarbių ir

pakankamų priešasčių atmesti pareiškėjo prašymą dėl viešojo saugumo licencijos. Todėl Teismas įvertino, kad taikytas apribojimas buvo būtinas demokratinėje visuomenėje pagal Konvencijos 8 straipsnio 2 dalį.

Išvada: Konvencijos 8 straipsnis nepažeistas (5 balsais prieš 2).
Pateiktos 2 atskirosios nuomonės.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. birželio 3 d. sprendimas byloje
Sahiner prieš Austriją
(pareiškimo Nr. 21669/21, svarbos lygis – 2)

Dėl atsisakymo pakeisti vardą dėl to, kad jis nėra įprastas vardas pagal nacionalinę teisę

Faktinės aplinkybės

Pareiškėja Özlem Sahiner yra Austrijos pilietė.

Byla susijusi su Austrijos valdžios institucijų atsisakymu leisti jai teisėtai pakeisti savo vardą į „Lemilia“. Ji teigė, kad nuo gimimo neoficialiai buvo vadinama „Lemilia“, šiuo vardu ją pažinojo artimieji ir draugai, o originalus vardas buvo susijęs su sudėtingais santykiais su tėvu. Nacionalinės institucijos prašymą atmetė motyvuodamos, kad „Lemilia“ nėra „įprastas“ vardas, kaip to reikalauja Austrijos teisė: jis nebuvo registruotas šalyje, nepasirodė vardų duomenų bazėse ir nebuvo pripažintas kaip paplitęs kitomis kalbomis. Pareiškėja nesėkmingai apskundė šį sprendimą teismuose.

Remdamasi Konvencijos 8 straipsniu (teisė į privatų ir šeimos gyvenimą) ir 14 straipsniu (diskriminacijos draudimas), pareiškėja skundėsi, kad jai turėjo būti leista pakeisti vardą į „Lemilia“ – vardą, su kuriuo ji visada save tapatino, ir kad, kadangi užsienyje gimusiems asmenims, turintiems vardą Lemilia, būtų leista išlaikyti tą vardą, atsisakymas buvo diskriminacinis.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas pakartojo, kad vardai ir pavardės atlieka esminį vaidmenį asmens identifikavime. Vis dėlto, nors gali egzistuoti pagrįstos priežastys, skatinančios asmenį norėti pasikeisti savo pavardę, Teismas pripažino, kad teisiniai tokios galimybės apribojimai gali būti pateisinami visuomenės interesais, pavyzdžiui, siekiant užtikrinti tikslią gyventojų registraciją arba apsaugoti asmens tapatybės nustatymo priemones.

Teismas darė išvadą, kad teisinis galimybės pakeisti vardą ar pavardę apribojimas nėra Konvencijos 8 straipsnio pažeidimas. Atsižvelgdamas į tai, kad nėra Europos konsensuso ir kad valstybės turi didelę vertinimo laisvę šioje srityje, Teismas taip pat pažymi, kad iš principo nėra bendros teigiamos valstybių pareigos leisti asmeniui pakeisti savo vardą ar pavardę. Priešingai, Teismas raginamas atidžiai įvertinti, ar, atsižvelgiant į konkretų konkrečios bylos kontekstą, valstybė atsakovė gali turėti teigiamą pareigą pagal Konvencijos 8 straipsnį, susijusią su pareiškėjo prašymu pakeisti jo vardą ar pavardę.

Pažymėta, jog Teismas turi išnagrinėti, ar nacionalinių institucijų atsisakymas, pasinaudojant savo diskrecijos teise, įregistruoti pasirinktą vardą šioje byloje ir tai, kaip atitinkami teisės aktai buvo taikomi pareiškėjai, pažeidė jos teises, garantuojamas Konvencijos 8 straipsnio. Sprendimus priimanti institucija turi pateikti svarbias ir pakankamas priežastis, dėl kurių ji atsisako leisti pakeisti asmens vardą ir pavardę, kad šis apribojimas būtų laikomas „būtinu demokratinėje visuomenėje“.

Pasisakant dėl šios bylos situacijos nurodyta, kad Teismas turi išsiaiškinti, kokie pareiškėjos interesai yra svarbūs ir ar nacionalinės valdžios institucijos užtikrino teisingą pusiausvyrą tarp konkuruojančių interesų.

Teismas sutiko, kad iš principo reikalavimas, jog vardas turi būti įprastas, tarnauja viešajam interesui, t. y. siekia išsaugoti savitą nacionalinę vardų suteikimo praktiką jurisdikcijoje, kuri neleidžia registruoti laisvai sugalvotų vardų.

Kalbėdamas apie pareiškėjos nurodytus privačius interesus, Teismas pastebėjo, kad jos prašymas pakeisti vardą buvo susijęs su dviem skirtingais aspektais. Pirmasis buvo pareiškėjos noras oficialiai turėti vardą „Lemilia“, kurį ji neoficialiai vartojo nuo gimimo, kuriuo buvo žinoma tarp šeimos ir draugų ir su kuriuo buvo tapatinama. Antrasis aspektas buvo susijęs su jos noru nebenešioti vardo „Özlem“, kurį parinko jos tėvas, su kuriuo ji anksčiau turėjo sudėtingų santykių, ir norėjo nuo jo atsiriboti. Teismas pažymėjo, kad valdžios institucijos neprieštaravo

šiam antrajam pareiškėjos interesui, skirtingai nei vardui, kurį ji pasirinko vietoj „Özlem“, nes jis neatitiko įstatyme nustatytų sąlygų. Teismas sutiko su Vyriausybės argumentu, kad pareiškėjos nurodytas antrasis interesas nebuvo apribotas valdžios institucijų atsisakymu patenkinti jos prašymą ir galėjo būti pasiektas pasirinkus bet kokį kitą įprastą vardą.

Dėl pirmojo pareiškėjos nurodyto intereso, būtent turėti vardą „Lemilia“, su kuriuo ji save tapatina, Rajono administracinė institucija, Apygardos administracinis teismas ir Vyriausiasis administracinis teismas argumentavo, kad pasirinktas vardas neatitinka įstatyme nustatytų sąlygų. Atlikusi tyrimą, pasikonsultavusi su lingvistikos institutu ir išklausiusi pareiškėjos nuomonę šiuo klausimu, Rajono administracinė institucija padarė išvadą, kad vardas niekada nebuvo registruotas Austrijoje, nėra vardų duomenų bazėse ir enciklopedijoje ir nėra itališkas ar ispaniškas vardas. Rajono administracinė institucija, remdamasi konsultuoto lingvistikos instituto nuomone, pažymėjo, kad „Lemilia“ greičiausiai yra žymimojo artikelio ir vardo „Emilia“ derinys. Teismas manė, kad nacionalinės valdžios institucijos iš principo yra geresnėje padėtyje įvertinti, ar vardas atitinka nacionalinę vardų suteikimo praktiką, ir nematė jokios priežasties nukrypti nuo Austrijos valdžios institucijų išvados, kad pateiktų įrodymų nepakako vardo paplitimui įrodyti.

Teismas negalėjo daryti išvados, kad šioje byloje Konvencijos 8 straipsnis sukūrė pozityvią pareigą Austrijos valdžios institucijoms užregistruoti vardą, kuris neatitinka nacionalinės vardų suteikimo praktikos, remiantis tuo, kad pareiškėja neoficialiai vartoja tą vardą. Teismas laikėsi nuomonės, kad Vyriausybės nurodyti viešojo intereso sumetimai nusvėrė pareiškėjos nurodytus interesus ir todėl šioje byloje buvo pasiekta teisinga pusiausvyra.

Išvada: Konvencijos 8 straipsnio pažeidimas nenustatytas (vienbalsiai).

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. birželio 12 d. sprendimas byloje

T. H. prieš Čekijos Respubliką

(pareiškimo Nr. 33037/22, svarbos lygis – 2)

Dėl atsisakymo patenkinti pareiškėjo prašymą pakeisti asmens kodą, nurodantį lytį asmens tapatybės kortelėje, motyvuojant tuo, kad jis nebuvo atlikęs lyties keitimo operacijos, kaip to reikalauja nacionalinė teisė

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas tapatinasi su nebinarine lytine tapatybe („intergender“). Gimdamas jis buvo įregistruotas kaip berniukas ir gavo aiškiai vyrišką vardą. Nuo mažens jis stipriai kovojo su savo lytine tapatybe, nes jam gimimo metu priskirta vyriška tapatybė neatitiko jo psichologinės ir socialinės tapatybės. Vis dėlto dėl galimų medicininių komplikacijų baimės jis atsisakė atlikti negrįžtamą vyro į moterį lyties keitimo operaciją (kuri, be kita ko, būtų apėmusi sterilizaciją). Tačiau jis pradėjo hormonų terapiją (testosterono lygio mažinimui) ir kai kurias estetines kūno procedūras. 2012 m. rudenį jis pakeitė savo vardą ir jam buvo išduotas naujas asmens tapatybės dokumentas, kuriame nurodyta vyriška lytis ir vyriška jo asmens kodo forma.

Nuo 2012 m. gegužės mėn. pareiškėjas ne kartą kreipėsi dėl „lyties žymos“ ir asmens kodo pakeitimo savo nacionaliniame asmens tapatybės dokumente į neutralų arba bent jau moterišką variantą. Tačiau Vidaus reikalų ministerija šiuos prašymus atmetė, motyvuodama tuo, kad jis neįvykdė teisinės sąlygos tokiam pakeitimui, būtent – neįrodė, kad atliko lyties keitimo operaciją, kuri buvo nustatyta kaip sąlyga lyties / lytinės tapatybės pakeitimui pagal nacionalinę teisę.

Byloje yra 2013 m. liepos mėn. Šveicarijos gydytojo išduota medicininė išvada (tuo metu pareiškėjas gyveno Šveicarijoje), patvirtinanti, kad pareiškėjas gauna atitinkamą klinikinį gydymą dėl lyties keitimo į moterišką lytį.

2015 m. birželio mėn., gavęs pareiškėjo skundą, Čekijos ombudsmenas konstatavo, kad Vidaus reikalų ministerijos veiksmai nėra diskriminaciniai, nes teisės aktai neleidžia keisti asmens kodo be atliktos lyties keitimo operacijos, ir kad Konstitucinis Teismas turi įvertinti, ar toks reikalavimas atitinka pagrindines teises.

Pareiškėjas ir toliau siekė pakeisti savo asmens kodą, kuris atspindi lytį, tačiau jo prašymai buvo atmesti, nes nebuvo atlikta privaloma lyties keitimo operacija pagal Čekijos teisės aktus. Ginčui persikėlus į teismą, jo skundas nebuvo tenkintas. Nacionaliniai teismai ir Konstitucinis Teismas patvirtino, kad valstybė remiasi tradiciniu dvejetainiu lyties supratimu, o teisės sistema neleidžia pakeisti asmens kodo be atliktos operacijos,

taip pat neįmanoma įteisinti trečios neutralios lyties; valstybė turi plačią diskreciją spręsti šiuos jautrius moralės ir etikos klausimus ir tokių pokyčių turėtų imtis įstatymų leidėjas, o ne teismai.

Pareiškėjas EŽTT skundėsi dėl Konvencijos 8 straipsnio pažeidimo.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas pažymėjo, kad pagal Čekijos teisę translyčiai asmenys gali gauti lyties keitimo pripažinimą ir jų civilinės būklės įrašai gali būti atitinkamai pakeisti. Pagal nacionalinį reglamentavimą, galiojusį iki 2025 m. birželio 30 d., teisinis lyties keitimas buvo priklausomas nuo chirurginės intervencijos, kuri turėjo apimti reprodukcinės funkcijos panaikinimą ir lytinių organų pakeitimą, o tai turėjo būti patvirtinta sveikatos priežiūros įstaigos. Taigi iki 2025 m. birželio 30 d. translyčiai asmenys Čekijoje, kurie nenorėjo arba kuriems dėl sveikatos ar kitų priežasčių nebuvo patarta atlikti lyties keitimo operacijos, negalėjo pakeisti savo tapatybės dokumentų, kad jie atitiktų jų lytinę tapatybę.

Bylos atveju nacionalinės valdžios institucijos atmetė pareiškėjo prašymą pakeisti asmens kodą, kadangi toks pakeitimas buvo sąlygotas atliktu chirurginiu lyties keitimu, o šio atsisakymas, Teismo nuomone, iš esmės reiškė atsisakymą pripažinti pareiškėjo lytinę tapatybę. Tačiau pareiškėjas nenorėjo atlikti tokios operacijos.

Teismas patvirtino, kad jis visiškai pripažįsta, jog civilinės būklės įrašų neliečiamumo principo užtikrinimas, įrašų nuoseklumas ir patikimumas bei apskritai teisinio tikrumo užtikrinimas yra viešojo intereso klausimai, kurie pateisina griežtų procedūrų taikymą, ypač siekiant patikrinti prašymų pakeisti teisinę tapatybę motyvus. Tačiau taip pat nustatyta, kad lytinės tapatybės teisinio pripažinimo sąlygojimas sterilizacija arba gydymu, kuris labai tikėtina sukelia sterilizaciją, ir kurio asmuo nenori, prilygsta tam, kad teisės į privatų gyvenimą pagal Konvencijos 8 straipsnį realizavimas būtų priklausomas nuo atsisakymo realizuoti teisę į fizinį neliečiamumą, kuri taip pat saugoma šia nuostata.

Šiuo klausimu Teismas taip pat atsižvelgė į tarptautinius šaltinius. Visų pirma, įvairios Europos Tarybos institucijos – tokios kaip Parlamentinė Asamblėja, Žmogaus teisių komisaras ir Europos socialinių teisių komitetas – kritikavo įstatymus, pagal kuriuos asmens lytinės tapatybės pripažinimas priklauso nuo sterilizacijos ar kitų privalomų medicininių procedūrų. Trečiosios šalys-dalyvės šiame procese taip pat pabrėžė būtinybę atsisakyti reikalavimo dėl sterilizacijos.

Šiuo atveju pareiškėjas atsidūrė neišsprendžiamoje dilemoje – jam buvo reikalaujama arba atlikti operaciją ir atsisakyti visiškos teisės į fizinį neliečiamumą, arba atsisakyti savo lytinės tapatybės pripažinimo, kuris susijęs su teise į privatų gyvenimą. Nors Teismas pripažino, kad civilinės būklės įrašų neliečiamumo principo, jų patikimumo ir teisinio tikrumo užtikrinimas yra viešojo intereso dalis, jis konstatavo, kad nacionalinės institucijos nesilaikė teisingos pusiausvyros tarp viešojo intereso ir asmens teisių.

Galiausiai Teismas pastebėjo, kad Čekijoje šiuo metu vyksta teisėkūros reforma, susijusi su lytinės tapatybės pripažinimo procedūra, kuri įgavo naują pagreitį po atitinkamo Konstitucinio Teismo sprendimo. Teismas atkreipė dėmesį, kad šis sprendimas, kuris iliustruoja teismo dialogo svarbą bendros atsakomybės sistemoje, teikia realią viltį, jog naujas reglamentavimas leis translyčiams asmenims gauti teisinį lyties pripažinimą be chirurginės operacijos. Tuo pačiu metu tai parodo pagarbą vyraujančiam binariniam požiūriui į lytį Čekijos visuomenėje, kaip tai pažymėjo aukščiausieji šalies teismai, taip pat kitų asmenų teisėms ir laisvėms, kaip tai suprantama pagal Konvencijos 8 straipsnio antrą dalį.

Išdėstytos aplinkybės leido Teismui padaryti išvadą, kad buvo pažeistas Konvencijos 8 straipsnis laikotarpiu iki 2025 m. birželio 30 d.

Išvada: pažeistas Konvencijos 8 straipsnis (vienbalsiai).

41 straipsnis: pažeidimo pripažinimas įvertintas kaip pakankama satisfakcija.

[Prieiga internete](#)

SAVIRAIŠKOS LAISVĖ (10 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. kovo 4 d. sprendimas byloje

Girginova prieš Bulgariją

(pareiškimo Nr. 4326/18, svarbos lygis – 2)

Dėl žurnalistės teisės susipažinti su įslaptintos ir uždarame posėdyje nagrinėtos bylos teismo sprendimo motyvais

Faktinės aplinkybės

Pareiškėja yra Bulgarijos pilietė. Ji yra viena iš žurnalistų, dirbančių internetinėje žiniasklaidos organizacijoje „Sadebni Reportazhi“, kuri aprašo teismų veiklą (<https://judicialreports.bg/>).

Byla susijusi su atsisakymu suteikti jai galimybę susipažinti su motyvais, kuriais remiantis buvo išteisintas buvęs vidaus reikalų ministras Tsvetan Tsvetanov, kurio baudžiamoji byla dėl įtariamų neteisėtų slaptų stebėjimų, kuriuos vykdė kai kurie jo darbuotojai, buvo įslaptinta ir nagrinėta uždarame posėdyje. Išteisinimo motyvai nebuvo paskelbti internete, kaip paprastai reikalaujama pagal Bulgarijos teisę. Sofijos miesto teismas atmetė pareiškėjos prašymą, motyvuodamas tuo, kad motyvuose buvo pateikti techniniai duomenys apie slaptos stebėjimo įrangos naudojimą, o tai yra slapta informacija. Jos prašymas dėl šio atsisakymo teisminės peržiūros buvo atmestas.

Pareiškėja skundėsi, kad atsisakymas pažeidė Konvencijos 10 straipsnį (saviraiškos laisvė) ir kad ji neturėjo veiksmingos teisinės gynybos priemonės šiuo klausimu, kaip reikalaujama Konvencijos 13 straipsnyje.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Nustatęs, kad atsisakymas pateikti pareiškėjai Sofijos miesto teismo nurodytas buvusio vidaus reikalų ministro išteisinimo priežastis apribojo jos teises pagal Konvencijos 10 straipsnį, Teismas aiškino, ar toks ribojimas pateisinamas, t. y. nustatytas įstatymu, siekė teisėto tikslo ir buvo būtinas demokratinėje visuomenėje.

Teismas pažymėjo, jog, nors ir aiškiai nurodoma, kad baudžiamosios bylos nuosprendžiai turi būti skelbiami viešai ir skelbiami internete, Baudžiamojo proceso kodekse ir 2007 m. Teismų įstatyme nėra taisyklių, kaip asmenys, kurie nėra bylos šalys, gali susipažinti su jais, jei jie nebuvo paskelbti. Kalbant apie Teismų administravimo taisykles, jose nuosekliai paaiškinama, kaip asmenys, kurie nėra bylos šalys, gali susipažinti su bylos medžiaga, tačiau nieko konkrečiai nepasakoma apie teismo sprendimus ir nutartis. Atsižvelgus į tai, Teismui kilo abejonių dėl reguliavimo numatomumo. Teismas pripažino, kad šis reikalavimas yra bent jau abejotinas, tačiau net ir laikant ribojimą nustatytu įstatyme, jis vis tiek nebuvo būtinas demokratinėje visuomenėje.

Teismas sutiko, kad informacijos apie valdžios institucijos naudojamus slapto sekimo metodus ar įrangą atskleidimas galėtų kelti grėsmę nacionaliniam saugumui, todėl pripažino, kad ribojimas buvo „nacionalinio saugumo interesais“, kaip apibrėžta Konvencijos 10 straipsnio 2 dalyje.

Pasisakydamas dėl ribojimo būtinumo demokratinėje visuomenėje, Teismas pirmiausia pabrėžė bendrą teismo sprendimų viešumo svarbą demokratinėje visuomenėje, įskaitant jų motyvus. Tai dar labiau taikoma aukšto rango pareigūno išteisinimo dėl sunkių nusikaltimų priežastims. Be to, šioje byloje šie kaltinimai buvo susiję su įtarimais dėl rimto slapto stebėjimo įrangos netinkamo naudojimo, kuris Bulgarijoje kėlė didelį visuomenės susidomėjimą.

Teismas pabrėžė, kad, net kai byla susijusi su nacionalinio saugumo klausimais ir įslaptinta informacija, visiškas sprendimo slėpimas nuo visuomenės negali būti pateisinamas. Šiuo atžvilgiu jis atkreipė dėmesį, kad egzistuoja metodai, kurie gali patenkinti teisėtus saugumo klausimus neatsisakant pagrindinių procedūrinių garantijų, tokių kaip teismo sprendimų viešumas, pavyzdžiui, tik dalinis sprendimo paviškinimas arba jo paskelbimas suredaguota forma. Konkretus tokios technikos pavyzdys – kai atitinkamas teismas priima ir „atvirą sprendimą“, kuris yra viešai prieinamas, ir „uždarą sprendimą“, kuris prieinamas tik šalims arba kai kurioms iš jų, arba jų atstovams, ir kuriame pateikiama išsami motyvų informacija, kurios negalima pateikti „atviraime sprendime“, nes tai pakenktų nacionaliniam saugumui.

Teismo vertinimu, nacionalinis teismas galėjo pasiekti savo siekiamą tikslą – išlaikyti slaptumą dėl slapto stebėjimo metodų ir priemonių – kitomis priemonėmis. Nacionalinio teismo pasirinkimas laikyti paslapyje visas buvusio vidaus reikalų ministro išteisinimo priežastis vertintas kaip peržengiantis bet kokią priimtina Bulgarijos valdžios institucijų diskreciją nagrinėtu klausimu ir todėl viršijantis tai, kas buvo „būtina demokratinėje visuomenėje“.

Todėl konstatuotas Konvencijos 10 straipsnio pažeidimas.

Toliau Teismas pasisakė dėl pareiškėjos argumentų, kad teismai, nagrinėdami atsisakymą jai pateikti buvusio ministro išteisinimo priežastis, tinkamai netaikė įstatymo ir deramai neišnagrinėjo atsisakymo

proporcingumo. Teismas nustatė, kad pareiškėjos pradėtas teisminis peržiūrėjimas nesuteikė – ir galbūt negalėjo suteikti pagal Bulgarijos įstatymus – veiksmingos teisių gynimo priemonės dėl jos skundo pagal Konvencijos 10 straipsnį. Nenustatyta ir jokios kitos realiai veiksmingos teisinės priemonės. Todėl Teismas konstatavo Konvencijos 13 straipsnio pažeidimą.

Išvada: pažeisti Konvencijos 10 ir 13 straipsniai (vienbalsiai).

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. balandžio 8 d. sprendimas byloje
Baskovic prieš Serbiją
(pareiškimo Nr. 47600/17, svarbos lygis – 2)

Dėl kritikos ir įžeidimo atskyrimo vykstant teisiniams procesams

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas yra teisininkas. 2008 m. pagal S. K. pareikštą ieškinį Somboro apygardos teismas pripažino, kad pareiškėjo ir dar penkiolikos asmenų – miesto tarybos narių – įgaliojimai yra pasibaigę. 2011 m. Konstitucinis Teismas nusprendė, jog toks sprendimas pažeidė jų rinkimines teises, ir nurodė Administraciniam teismui per trisdešimt dienų sprendimą pakeisti. 2011 m. lapkričio 18 d. Administracinis teismas atmetė S. K. ieškinį. 2012 m. sausio mėnesį pareiškėjas, savo ir dar šešių asmenų vardu, kreipėsi dėl sprendimo vykdymo – kad Somboro savivaldybė pripažintų juos vis dar esančiais tarybos nariais. Tačiau 2012 m. vasario 21 d. Somboro pirmosios instancijos teismas atmetė prašymą, motyvuodamas, kad administracinio teismo sprendimas nėra vykdytinas dokumentas pagal įvykdymo proceso įstatymą.

Pareiškėjas pateikė dėl minėto sprendimo prieštaravimą be teisinių argumentų kartu išdėstydamas ir savo požiūrį į sistemą, teisėjo kvalifikaciją ir pan., dėl ko 2012 m. kovo 7 d. tas pats teisėjas jam paskyrė 910 Eur baudą už teismo įžeidimą. Pareiškėjas minėtą baudą apskundė, tačiau bauda buvo tik sumažinta iki 425 Eur. Nesutikdamas ir su sumažinta bauda, pareiškėjas pateikė konstitucinę apeliaciją Konstituciniam Teismui, tačiau ir šis baudą paliko galioti.

Pareiškėjas, nesutikdamas su minėtos situacijos vertinimu, kreipėsi į EŽTT tvirtindamas, kad savo prieštaravimuose teismui tiesiog išreiškė savo nuomonę, jog teismų sistema Serbijoje praeityje veikė prastai ir kad ateityje turėtų veikti geriau, taip pat atkreipė dėmesį, kad sprendimą skirti jam baudą priėmė tas pats teisėjas, kuris jautėsi įžeistas jo pareiškimų. Mano, jog baudos skyrimas pažeidė jo teisę į saviraiškos laisvę, numatytą Konvencijos 10 straipsnyje.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas pirmiausia pažymėjo, kad šiuo atveju nėra ginčo dėl to, jog pareiškėjui skirta bauda už jo pateiktus prieštaravimus nacionaliniam teismui buvo jo saviraiškos laisvės, garantuojamos Konvencijos 10 straipsnyje, apribojimas, tačiau toks apribojimas prieštarautų Konvencijos 10 straipsniui, nebent jis būtų „nustatytas įstatymu“, siektų vieno ar kelių teisėtų tikslų, nurodytų 10 straipsnio 2 dalyje, ir būtų „būtinai demokratinėje visuomenėje“ tokiam tikslui ar tikslams pasiekti.

Teismas akcentavo, jog pirmieji du aspektai byloje klausimų nekelia, tad lieka įvertinti, ar šiuo atveju analizuojamas apribojimas buvo būtinai demokratinėje visuomenėje. Pasirėmęs ankstesne Teismo praktika, liečiančia teismo įžeidimus, EŽTT priminė, jog advokatams priskiriamas ypatingas vaidmuo, kuris yra labai svarbus veiksmingam teisingo teisingumo vykdymui ir suteikia jiems tam tikrą laisvę dėl teisme naudojamų argumentų, kadangi jie privalo uoliai ginti savo klientų interesus. Kita vertus, teismai turėtų būti apsaugoti nuo iš esmės nepagrįstų ir žalingų išpuolių, ypač atsižvelgiant į tai, kad kritikuojami teisėjai privalo elgtis diskretiškai. Būtina aiškiai atskirti kritiką nuo įžeidimo: jei bet kokios išraiškos formos vienintelis tikslas yra įžeisti teismą ar to teismo narius, už tai skirta sankcija iš principo nebūtų Konvencijos 10 straipsnio pažeidimas, tačiau, atskiriant šiuos du dalykus, pastabos turi būti vertinamos atsižvelgiant į visą bylą, įskaitant jų turinį ir kontekstą, kuriame jos buvo pateiktos.

Analizuodamas ginčo situaciją, Teismas pažymėjo, jog pareiškėjo saviraiškos laisvės apribojimas atsirado dėl to, kad nacionaliniai teismai jam skyrė baudą už argumentus, kuriuos jis pateikė pateikdamas prieštaravimą

dėl teismo sprendimo, kuriuo buvo atmestas jo prašymas dėl ankstesnio sprendimo vykdymo užtikrinimo. Pareiškėjas rinkimų procese veikė kaip kelių kitų asmenų teisinis atstovas, tad jo prieštaravimas buvo parengtas būtent tokiu statusu, kas reiškia, kad, priešingai nei, pavyzdžiui, žiniasklaidoje išsakyta kritika, pareiškėjo pastabos buvo pateiktos vykstant jo, kaip teisininko, ir teismo vidaus komunikacijai, apie kurią plačioji visuomenė nežinojo. Tačiau Teismas atkreipė dėmesį į tai, jog pareiškėjas nacionaliniuose teismuose ginčytą Vykdyimo proceso įstatymo aiškinimą apibūdino kaip „persekiojimą“, kuris turėjo „katastrofiškų pasekmių“, o patirtį ir praktiką, iš kurios jis galėjo kilti, įvardijo kaip „klaidingą ir blogą“, ir užsiminė, kad tokią praktiką taikantys darbuotojai turėtų būti pakeisti. Jis išjuokė teisėjų profesionalumą, vadindamas juos „teisės genijais“ ir „teisės milžiniais“, minėdamas jų „išradimą“, ir tvirtino, kad ginčijamas sprendimas buvo „visiška nesąmonė“, atsiradusi dėl piktavališkumo arba nežinojimo, ir kad bet koku atveju jis buvo neprofesionalus. Teismas pabrėžė, kad ginčijamas sprendimas buvo priimtas vieno teisėjo procese, tad pareiškėjo pastabos turėjo asmeninį aspektą, t. y. jas galima interpretuoti kaip skirtas tik teisėjui, nagrinėjančiam jo bylą.

Teismo nuomone, pareiškėjo teiginiai šioje byloje suformuluoti menkinančiai ir įžūliai, ne tik kritikavo konkretaus sprendimo motyvus ir bylą nagrinėjusio teisėjo proceso vedimo būdą, bet ir menkino teismą bei bylą nagrinėjusio teisėjo patirtį, kompetenciją, profesinius gebėjimus bei leido manyti, kad teisėjas buvo neišmanantis ir nekompetentingas. Teismas pabrėžė, jog byloje nėra jokių įrodymų, kad pareiškėjas negalėjo pareikšti savo prieštaravimo ginčijamo sprendimo motyvams nenaudodamas tokių formuluočių.

EŽTT pažymėjo, kad nors sprendimą skirti pareiškėjui baudą iš tiesų priėmė ta pati teisėja, kurią asmeniškai įžeidė pareiškėjo pastabos, sprendimas skirti jam baudą už nepagarbą teismui buvo veiksmingai peržiūrėtas instancine tvarka, be to, skirtoji bauda buvo artima minimaliam baudos dydžiui ir neturėjo jokių pasekmių pareiškėjo teisei verstis savo profesija.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, ir į tai, kad nacionalinės valdžios institucijos yra geriau pasirengusios nei Teismas suprasti ir įvertinti pareiškėjo išraišką ir turi tam tikrą vertinimo laisvę tokiais klausimais, EŽTT padarė išvadą, kad nacionalinių teismų pateikti argumentai, pagrindžiantys jų sprendimus, buvo „svarbūs ir pakankami“ pateisinti saviraiškos laisvės apribojimą, pareiškėjui skirta bauda nebuvo neproporcinga siekiamam teisėtam tikslui, t. y. teismų autoriteto išlaikymui, todėl pareiškėjo saviraiškos laisvės apribojimas pagrįstai laikomas „būtinu demokratinėje visuomenėje“.

Išvada: nepažeistas Konvencijos 10 straipsnis (5 balsais prieš 2).

Pateikta dviejų teisėjų jungtinė atskiroji nuomonė.

[Prieiga internete](#)

NUOSAVYBĖS APSAUGA (Protokolo Nr. 1 1 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. sausio 7 d. sprendimas byloje *UAB Profarma ir UAB Bona Diagnosis prieš Lietuvą* (pareiškimų Nr. 46264/22 ir 50184/22, svarbos lygis – svarbiausios bylos)

Dėl nuosavybės teisių ribojimo, taikant restituciją nesąžiningai vykdytame viešajame pirkime COVID-19 pandemijos metu

Faktinės aplinkybės

Pirmasis pareiškėjas UAB „Profarma“ ir Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija (toliau – NVSPL) Lietuvoje paskelbtos ekstremalios situacijos dėl COVID-19 plitimo metu neskelbiamų derybų būdu sudarė viešojo pirkimo sutartį dėl 510 000 COVID-19 greitųjų testų įsigijimo už 6 050 000 Eur su PVM. Pirkimo sutarties priede pirmasis pareiškėjas buvo nurodytas kaip testų gamintojas. Tą pačią dieną UAB „Profarma“ pasirašė pirkimo–pardavimo sutartį su antruoju pareiškėju UAB „Bona Diagnosis“, pagal kurią įsipareigojo iš šios įmonės įsigyti 510 000 COVID-19 greitųjų testų už 5 904 800 Eur su PVM. Kitą dieną antrasis pareiškėjas pasirašė pirkimo–pardavimo sutartį su Austrijoje registruota įmone A., pagal kurią įsipareigojo iš jos įsigyti 510 000 COVID-19 greitųjų testų už 1 135 360 Eur. Pagal viešųjų pirkimų sutartį su UAB „Profarma“, taip pat pagal pirkimo–pardavimo sutartį su UAB „Bona Diagnosis“ buvo atsiskaityta, sutartys įvykdytos.

Gindama viešąjį interesą Generalinė prokuratūra kreipėsi į teismą su civiliniu ieškiniu, be kita ko, prašydama: (i) panaikinti viešojo pirkimo sutartį ir įpareigoti pirmąjį pareiškėją grąžinti valstybei 145 200 Eur; (ii) panaikinti pirmojo ir antrojo pareiškėjų sudarytą pirkimo–pardavimo sutartį bei įpareigoti antrąjį pareiškėją

grąžinti valstybei 3 542 469 Eur. Ieškinį Generalinė prokuratūra grindė aplinkybėmis, kad viešojo pirkimo procedūra įvykdyta netinkamai, pirmojo pareiškėjo pasiūlyta kaina nebuvo pagrįsta ir racionali, buvo per didelė, o UAB „Profarma“ ir UAB „Bona Diagnosis“ veikė nesąžiningai, todėl sudarytos sutartys prieštaravo viešajai tvarkai ar gerai moralei.

Vilniaus apygardos teismas konstatavo, kad NVSPL faktiškai nevykdė viešųjų pirkimų procedūros, todėl pažeidė viešųjų pirkimų skaidrumo principą bei reikalavimą racionaliai naudoti viešąsias lėšas, o viešojo pirkimo sutartis neatitiko imperatyviųjų teisės normų ir prieštaravo viešajai tvarkai. Nors pirmasis pareiškėjas veikė nesąžiningai pateikdamas netikslią informaciją apie testų gamintoją, tai nebuvo priežastis viešojo pirkimo sutartį laikyti neteisėta. Nacionalinio teismo vertinimu, socialinės atsakomybės ir pareigos racionaliai naudoti valstybės lėšas perkėlimas privačioms pelno siekiančioms įmonėms būtų neproporcingas, todėl nebuvo pagrindo naikinti su tokiais įmonėmis sudarytas sutartis. Vilniaus apygardos teismas Generalinės prokuratūros ieškinį tenkino iš dalies – paliko galioti viešojo pirkimo sutartį ir skyrė NVSPL baudą už viešųjų pirkimų pažeidimus.

Lietuvos apeliacinis teismas panaikino Vilniaus apygardos teismo sprendimą. Nacionalinis apeliacinis instancijos teismas konstatavo, jog viešasis pirkimas buvo vykdomas nesilaikant skaidrumo principo ir viešųjų lėšų racionalaus naudojimo reikalavimų, o viešojo pirkimo sutartis turi būti pripažinta negaliojančia, kaip prieštaraujanti imperatyviosioms teisės normoms ir gerai moralei. Šiuo aspektu pažymėta, kad tiekėjams taip pat kyla pareiga elgtis atsakingai, o pirmasis pareiškėjas šios pareigos nesilaikė – pateikė abstraktų pasiūlymą, nenurodydamas ir nežinodamas konkrečių prekių, kurias ketino parduoti; melagingai nurodė save testų gamintoju; siekdamas pasinaudoti ekstremaliąja situacija bei gauti kuo didesnę pelną, pasiūlė ypač didelę testų kainą, kurios nepagrindė jokiais racionaliais ekonominiais skaičiavimais. Vertindamas UAB „Profarma“ ir UAB „Bona Diagnosis“ sudarytą pirkimo–pardavimo sutartį, Lietuvos apeliacinis teismas pabrėžė, kad tokia sutartis neatitiko įprastos verslo praktikos – subrangovu pasirinkta naujai įsteigta bendrovė, neturinti patirties, darbuotojų ar realios buveinės, neįvertinus šios bendrovės patikimumo bei galimybių įvykdyti sutartinius įsipareigojimus, neturint informacijos apie testų gamintoją, nors ši informacija buvo esminė, nustatant jų kainą. Be to, tarp šių dviejų bendrovių egzistavo glaudus ryšys, bendrovės veikė susitarusios, siekdamos pasinaudoti egzistavusia ekstremaliąja situacija ir nesąžiningai gauti nepagrįstą ir ekonomiškai nepateisinamą pelną, taip pat išvengti tokio elgesio pasekmių. Todėl jų sudaryta pirkimo–pardavimo sutartis taip pat pripažinta prieštaravusia gerai moralei ir negaliojančia. Šiomis aplinkybėmis nacionalinis apeliacinis instancijos teismas nusprendė, kad teisingas restitucijos taikymo būdas nagrinėjamoje byloje – įpareigoti pirmąjį ir antrąjį pareiškėjus grąžinti valstybei už testus permokėtą sumą, atitinkamai 145 200 Eur ir 3 997 400 Eur.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atsisakė priimti pareiškėjų teiktus kasacinius skundus.

Pareiškėjai peticijoje EŽTT teigė, kad sprendimu, kuriuo jie buvo įpareigoti grąžinti dalį lėšų, gautų vykdant viešąjį pirkimą, pažeistos jų nuosavybės teisės, t. y. Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnis.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

EŽTT pirmiausia pažymėjo, jog ginčo sutarčių panaikinimas dėl prieštaravimo imperatyviosioms teisės normoms ir / ar geros moralės normoms buvo nustatytas įstatymu, todėl ginčytinas įsikišimas į Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnyje garantuojamą teisę buvo teisėtas.

Vertindamas nacionalinio teismo byloje pritaikytą restitucijos taikymo tvarką – įpareigojimą grąžinti valstybei už įsigytus testus permokėtą sumą, EŽTT priminė, kad sąvoka „teisė“ pagal Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnį apima tiek įstatymus, tiek teismų praktiką. Šiuo aspektu atkreiptas dėmesys, kad ginčo laikotarpiu egzistavo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika dėl kompensacijų nustatymo tais atvejais, kai negalima grąžinti daiktų, įsigytų pagal negaliojančią pripažintą sutartį. Todėl padaryta išvada, kad nacionalinio teismo pasirinkta restitucijos taikymo tvarka turėjo aiškų teisinį pagrindą, su kuriuo buvo galima susipažinti iš anksto, numatyti jo rezultatą.

Byloje taip pat atkreiptas dėmesys, kad valstybės diskrecija, vertinant viešųjų pirkimų dalyvius bei sprendžiant dėl jų pašalinimo iš tokio pirkimo, yra plati. Ši diskrecija turi būti laikoma plačia ir tais atvejais, kai sprendžiama dėl pasekmių, kylančių viešųjų pirkimų dalyviams nevykdant savo pareigų. Valdžios institucijoms neturėtų būti trukdoma ištaisyti savo klaidas, net jei jos kilo dėl jų pačių aplaidumo, priešingu atveju būtų pažeistas neteisėto praturtėjimo draudimas. EŽTT sutiko su nacionalinio teismo vertinimu, kad aptariamu atveju viešųjų pirkimų procedūra nebuvo vykdyta pagal teisės aktų reikalavimus. Vis dėlto, pagal Lietuvos nacionalinę teisę pirkimą vykdančios institucijos pareigos ir atsakomybė dėl pirkimo procedūros organizavimo savaime nepanaikina ir nepakeičia bendrųjų normų bei principų, reglamentuojančių pirkėjo ir pardavėjo sutartinius bei

ikisutartinius santykius pagal civilinę teisę, o nagrinėjamos bylos atveju buvo nustatyta, kad pareiškėjai veikė bloga valia. Ši aplinkybė nustatyta įvertinus pirmojo pareiškėjo pasiūlymą bei atsižvelgus į aplinkybių visumą, t. y. kad pasiūlyta kaina buvo pateikta jau *de facto* (faktiškai) pasirinkus tiekėją; pirmasis pareiškėjas nepateikė valdžios institucijoms ar nacionaliniams teismams jokios kainą pagrindžiančios informacijos, nors buvo pagrindo manyti, kad testus buvo galima įsigyti daug pigiau; kita įmonė to paties gamintojo testus pasiūlė parduoti kelis kartus pigiau; nebuvo įrodymų, patvirtinančių, kad testai buvo tikrinami laboratoriskai; be to, skirtumas tarp pirmojo pareiškėjo pasiūlytos kainos ir kainos, už kurią testai buvo nupirkti iš gamintojo, buvo akivaizdus ir reikšmingas. Būtent šių aplinkybių pagrindu nacionalinis teismas sprendė, kad pirmasis pareiškėjas siekė pasipelnyti iš pandemijos sukeltos ekstremaliosios situacijos. Priešingai, nei teigė pareiškėjai, aptariamam atveju nacionalinis teismas nenustatė pareigos tiekėjams pasiūlyti „pagrįstą“ kainą ir privatiems subjektams neperkėle valdžios institucijų pareigos naudoti viešąsias lėšas racionaliai.

Vertindamas antrojo pareiškėjo veiksmus, EŽTT pažymėjo, jog nors jis ir nedalyvavo viešajame pirkime, abu pareiškėjai veikė kartu ir bendru sutarimu. Todėl priešastys, lėmusios viešojo pirkimo sutarties pripažinimą negaliojančia, buvo svarbios pripažįstant negaliojančia ir tarp pareiškėjų sudarytą pirkimo–pardavimo sutartį, pagal kurią pirmasis pareiškėjas perdavė antrajam didžiąją dalį lėšų, gautų pagal viešojo pirkimo sutartį.

Byloje nustatyta, kad abu pareiškėjai veikė bloga valia ir siekė pasinaudoti visuomenės sveikatos krizės situacija, kad gautų neproporcingą pelną, o tai yra reikšmingas veiksnys, nustatant restitucijos vykdymo tvarką, ginčijamas sutartis pripažinus negaliojančiomis. Taigi aplinkybė, kad valdžios institucijos nevykdė savo administracinių pareigų viešųjų pirkimų srityje, nepanaikina pareiškėjų atsakomybės už jų civilinės teisės nustatytų pareigų nesilaikymą ir nesuteikia jiems teisės pasilikti neproporcingai didelį pelną, gautą viešųjų lėšų sąskaita.

Aptariamoms bylos kontekste EŽTT svarbia laikė aplinkybę, kad ginčo viešasis pirkimas vyko COVID-19 pandemijos metu, kai valdžios institucijos, sprendamos visuomenės sveikatos krizę, turėjo veikti ypač skubiai, o tai padidino klaidų tikimybę. Atsižvelgęs į tai, taip pat į pareiškėjų elgesį, EŽTT darė išvadą, kad aplinkybė, jog NVSPL nepatyrė jokių finansinių pasekmių, pati savaime nėra pakankama priešastis laikyti, kad aptariamam atveju pareiškėjams pritaikytas jų nuosavybės teisių ribojimas buvo neproporcingas. Todėl Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnis nebuvo pažeistas.

Išvada: Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnio pažeidimas nenustatytas (vienbalsiai).

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. vasario 4 d. sprendimas byloje

Skučiai prieš Lietuvą

(pareiškimo Nr. 60969/21, svarbos lygis – 2)

Dėl teisingo kompensavimo, panaikinus nuosavybės teises į gyvenamąjį pastatą, kuris buvo pastatytas saugomoje teritorijoje, gavus visus atitinkamus leidimus

Faktinės aplinkybės

Byla susijusi su pareiškėjų nuosavybės teisės į gyvenamąjį pastatą, kuris buvo pastatytas saugomoje teritorijoje, gavus visus atitinkamus leidimus, panaikinimu.

2002–2004 metais Neringos savivaldybė patvirtino Kuršių nerijos nacionaliniame parke (toliau – ir Parkas) esančio žemės sklypo detalų planą, suformuodama du sklypus, ir išdavė statybos leidimus trims pastatams (dviem gyvenamiesiems namams ir restoranui) šiuose sklypuose statyti. 2005 metais užbaigti statyti pastatai buvo pripažinti tinkamai naudoti. 2006 m. vasario mėn. pareiškėjai įsigijo vieną iš pastatų, jų nuosavybės teisė į pastatą buvo įregistruota Nekilnojamojo turto registre.

2006 m. birželio mėn. prokuratūra, gindama viešąjį interesą, kreipėsi į teismą, prašydama panaikinti statybos leidimus ir kitus reikšmingus dokumentus bei sandorius dėl toje teritorijoje esančių pastatų, įpareigoti statytojus grąžinti pirkėjams už pastatus sumokėtus pinigus bei nugriauti šiuos pastatus. Teismas tenkino prokuroro prašymą, konstatavęs, kad teritorijų planavimo dokumentai, kuriais buvo leista užstatyti žemę, neatitinka Parko planavimo schemos, be to, statybos leidimai buvo išduoti pažeidžiant ir kitus teisės aktų reikalavimus. Nors prokuroras neabejojo pastatus įsigijusių asmenų gera valia, teismas nusprendė, kad tai neturi įtakos statybos neteisėtumui, o asmenys, įsigiję neteisėtus statinius, turi teisę į jiems padarytos žalos atlyginimą,

tačiau žalos atlyginimo klausimas nepateko į minėtos bylos nagrinėjimo sritį. Pasibaigus šiam procesui, pareiškėjų nuosavybės teisė į pastatą buvo išregistruota iš Nekilnojamojo turto registro.

Pareiškėjai nesutiko su jiems priteista suma, kurią jie 2006 metais buvo sumokėję už pastatą, ir pradėjo kitą bylą dėl valstybės veiksmais padarytos žalos atlyginimo – iš valstybės reikalavo skirtumo tarp priteistos sumos ir namo rinkos vertės, kuri nuo to laiko išaugo, taip pat už palūkanas, kurias jie buvo sumokėję už banko paskolą pastatui įsigyti, sumokėtos sumos. Teismai iš dalies tenkino pareiškėjų prašymą: reikalavimas priteisti kompensaciją, atitinkančią tariamą pastato rinkos vertės padidėjimą, buvo pripažintas nepagrįstu, tačiau pareiškėjams priteista kompensacija už bankui sumokėtas palūkanas įsigyjant pastatą.

2014 metais statytojui inicijuota bankroto byla, jis tapo nemokus ir negalėjo pareiškėjams išmokėti visos teismo priteistos sumos, sumokėtos įsigyjant pastatą. Pareiškėjai 2018 metais vėl kreipėsi į teismą ir reikalavo priteisti iš valstybės turtinę žalą, kurią sudarė iš likviduojamos bendrovės (statytojo) jiems priteista už įsigyjamą pastatą sumokėta suma, nuo to laiko padidėjusi pastato rinkos vertė, sumokėti mokesčiai bei kitos su pastatu susijusios išlaidos, taip pat neturtinę žalą už beveik 13 metų patirtus nepatogumus, netikrumo jausmą ir dvasinius sukrėtimus. Teismai atmetė šiuos reikalavimus tiek dėl senaties, tiek dėl kitų aplinkybių.

Remdamiesi Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsniu (nuosavybės apsauga), pareiškėjai skundėsi, kad dėl valdžios institucijų padarytų klaidų jie prarado nuosavybės teisę į pastatą ir jiems nebuvo už tai kompensuota.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Visų pirma, Teismas pažymėjo, kad galutinis nacionalinių teismų sprendimas dėl pareiškėjų reikalavimo priteisti kompensaciją, atitinkančią pastato rinkos vertės padidėjimą, buvo priimtas 2013 metais, o peticija Teismui pateikta 2021 metais, todėl ši peticijos dalis pripažinta nepriimtina, kaip pateikta praleidus nustatytą šešių mėnesių terminą.

Pasisakydamas dėl pareiškėjų reikalavimo kompensuoti pastato įsigijimo sumą, Teismas pakartojo savo praktiką, pagal kurią vertinamas, ar buvo pasinaudota vidaus teisinės gynybos priemonėmis, paprastai atliekamas atsižvelgiant į peticijos pateikimo Teismui datą, tačiau šiai taisyklei taikomos išimtys, kurios gali būti pagrindžiamos konkrečiomis kiekvienos bylos aplinkybėmis. Šiuo atveju nustatyta, kad jau po to, kai buvo pateikta peticija Teismui, prokuroras iškėlė bylą valstybei, reikalaudamas sumokėti pareiškėjams kompensaciją už dalį jų įsigyjant pastatą sumokėtos sumos, kuri nebuvo grąžinta likviduojant bendrovę. Tuo metu, kai Teismui buvo pateiktos paskutinės šalių pastabos, minėta byla dar nebuvo išnagrinėta.

Šiame kontekste Teismas priminė, kad tais atvejais, kai skolininkas yra privatus subjektas, valstybė paprastai nėra tiesiogiai atsakinga už privačių subjektų skolas ir privalo tik suteikti kreditoriui būtiną pagalbą įgyvendinant atitinkamus teismo sprendimus, pavyzdžiui, pasitelkiant antstolius arba vykdant bankroto procedūras. Tačiau Teismas pabrėžė, kad tarp pareiškėjų ir bendrovės sudaryta pirkimo–pardavimo sutartis buvo nutraukta ne dėl pareiškėjų ar bendrovės veiksmų, o dėl to, kad buvo nustatyta, jog valdžios institucijos neteisėtai išdavė statybos leidimus. Valdžios institucijų veiksmų neteisėtumas buvo patvirtintas keliuose vidaus teisminiuose procesuose dėl bendrovės vykdytos ginčo pastatų statybos. Bendrovės ir iš jos ginčo pastatus įsigijusių asmenų, įskaitant pareiškėjus, sąžiningumas niekada nebuvo kvestionuojamas nacionaliniu lygmeniu. Taigi tarp neteisėtų valdžios institucijų veiksmų bei pareiškėjų ir bendrovės sutarties nutraukimo buvo tiesioginis priežastinis ryšys.

Iš tiesų Vyriausybė pripažino, kad likvidavus bendrovę ir paaiškėjus, jog pareiškėjų reikalavimai nebuvo visiškai patenkinti, jie įgijo teisę į kompensaciją iš valstybės už likusią jų reikalavimo dalį. Teismas nurodė, kad neturi pagrindo abejoti, jog prokuroro iškeltoje byloje gali būti patenkintas pareiškėjų skundas dėl to, kad jiems nebuvo kompensuota pastato įsigijimo kaina. Nurodytomis aplinkybėmis, atsižvelgdamas į savo subsidiarų vaidmenį, Teismas pažymėjo, jog negali priimti sprendimo dėl šios pareiškėjų skundo dalies, kol vidaus valdžios institucijos neturėjo galimybės įvertinti padėtį ir ją ištaisyti. Taigi peticijos dalis, kurioje pareiškėjai skundėsi, kad jiems nebuvo kompensuota pastato įsigijimo kaina, pripažinta nepriimtina, kaip pateikta per anksti, kadangi vidaus procesas dėl tokios kompensacijos dar neužbaigtas.

Šalys neginčijo, kad pareiškėjų nuosavybės teisės į namą panaikinimas buvo jų teisės netrukdomai naudotis nuosavybe apribojimas, nepaisant to, kad iki šiol pastatas nenugriautas ir pareiškėjai jame tebegyveno. Galutinis sprendimas nacionaliniame procese dėl pareiškėjų nuosavybės teisės panaikinimo buvo priimtas 2010 m. gruodžio 6 d. Minėtame procese teismai pripažino, jog atitinkamus planavimo dokumentus ir statybos leidimus išdavusios institucijos veikė neteisėtai, o pareiškėjai turėjo teisę į žalos atlyginimą dėl nuosavybės teisės į nekilnojamąjį turtą praradimo, tai turėjo būti įvertinta atskiroje byloje. Vyriausybė neginčijo valdžios institucijų

veiksmų neteisėtumo ar pareiškėjų teisės į žalos atlyginimą. Be to, pareiškėjai skundėsi ne dėl paties nuosavybės teisės panaikinimo ir ne dėl to, ar jis buvo teisėtas ir ar juo buvo siekiama teisėto tikslo, bet dėl to, kad jiems vis dar nebuvo atlyginta žala. Pareiškėjai teigė, kad žalos atlyginimas jiems turėjo būti priteistas civilinėje byloje, kurią jie iškėlė 2018 metais ir kuri buvo išspręsta 2021 m. birželio 16 d. Atsižvelgdamas į tai, Teismas sprendė, kad nors dėl šešių mėnesių termino jis nebegali nagrinėti bylos, kurioje buvo apribotos pareiškėjų nuosavybės teisės, tai jam netrukdo įvertinti, ar vėlesnėse bylose dėl žalos atlyginimo priimti sprendimai nulėmė šio apribojimo neproporcingumą.

Teismas pabrėžė, kad nors Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnyje nėra aiškių procesinių reikalavimų, teisminiai procesai, susiję su teise netrukdomai naudotis savo nuosavybe, turi suteikti asmeniui realią galimybę išdėstyti savo poziciją kompetentingoms institucijoms, kad galėtų veiksmingai užginčyti priemones, kuriomis ribojamos šia nuostata garantuojamos teisės. Todėl Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnyje numatytų teisių pažeidimas negali būti teisėtas, jei nėra užtikrintas rungimosi ir šalių lygybės principais pagrįstas procesas, sudarantis galimybes aptarti bylos baigčiai svarbius aspektus. Šiame kontekste Teismas priminė, jog įstatymuose nustatyti senaties terminai yra teisėti asmens teisės kreiptis į teismą apribojimai, tačiau jie neturi riboti teisės kreiptis į teismą tokiu būdu ar tokiu mastu, kad būtų pažeista pati šios teisės esmė.

Teismas atkreipė dėmesį, kad antrajame savo ieškinyje valstybei pareiškėjai reikalavo kompensacijos už su pastatu susijusius mokesčius ir kitas išlaidas bei kompensacijos už stresą, nerimą bei nepatogumus, patirtus dėl nuosavybės teisės panaikinimo ir po to vykusio teismo proceso. Nacionaliniai teismai pripažino, jog pareiškėjai galbūt turi teisę į kompensaciją nurodytais pagrindais, tačiau nusprendė, kad jie praleido terminą šiems reikalavimams pareikšti. Savo ruožtu pareiškėjai teigė, kad senaties terminas jų atveju neturėjo būti taikomas arba jis turėjo būti atnaujintas, nes ilgą laiką įvairios valstybės institucijos juos tikino, kad yra galimybė pasiekti taikų susitarimą su valstybe, kuris leistų jiems išsaugoti namą arba gauti už jį atitinkamą kompensaciją. Šiuo aspektu Teismas nurodė, kad dalyvavimas derybose negali būti laikomas apribojančiu bet kokius reikalavimus, kuriuos šalys vėliau galėtų pareikšti viena kitai, jei susitarimo nepasiektų. Tačiau Teismas negalėjo neatsižvelgti į tai, kad valdžios institucijos aktyviai stengėsi rasti kompromisinį sprendimą, kuris apsaugotų asmenų, sąžiningai įsigijusių ginčo turta, teises ir kartu leistų valstybei išvengti didelių kompensacijų mokėjimo. Teismo vertinimu, visuma nustatytų aplinkybių sudarė rimtą pagrindą pareiškėjams manyti, kad valstybė iš tiesų ketino išspręsti situaciją taip, kad nereikėtų griauti jų namo, ir kad reikėjo susilaikyti nuo bet kokių veiksmų, kurie galėtų pakenkti vykstančioms deryboms, pavyzdžiui, nepradėti prieš valstybę naujų teisinių procesų, kurių šiomis derybomis aiškiai siekta išvengti.

Teismas taip pat pažymėjo, kad dviejose bylose, kurių faktinės aplinkybės buvo tokios pačios kaip ir pareiškėjų bylos, nacionaliniai teismai atsisakė pripažinti, jog ieškiniams suėjo senaties terminas, atsižvelgdami į Vyriausybės lygmeniu vykusias derybas tarp, *inter alia*, ginčo sprendimus priėmusių institucijų, pareiškėjų ir kitų suinteresuotų šalių; teismo sprendimo, kuriuo buvo tenkinti viešąjį interesą gynusio prokuroro reikalavimai ir, be kita ko, panaikintos pareiškėjų nuosavybės teisės į namą, vykdymo sustabdymą; siūlymą pakeisti Parko tvarkymo planą siekiant taikaus susitarimo. Pareiškėjai rėmėsi viena iš šių bylų, tačiau nacionalinis teismas šio argumento nenagrinėjo ir nepateikė jokie paaiškinimo, kodėl pareiškėjų atveju reikia laikytis kitokio požiūrio nei neseniai išnagrinėtose panašiose bylose. Nurodytomis aplinkybėmis Teismas priminė, jog nors teisminių institucijų pareiga motyvuoti savo sprendimus nereikalauja išsamiai atsakyti į kiekvieną šalių pateiktą argumentą, ši pareiga vis dėlto suponuoja proceso šalies teisę į tai, kad jos esminiai argumentai būtų atidžiai išnagrinėti.

Atsižvelgdamas į tai, Teismas konstatavo, kad dėl nacionalinių teismų pasirinkto pareiškėjų skundų nagrinėjimo būdo pareiškėjai neteko tinkamos galimybės veiksmingai pateikti savo poziciją ir gauti tinkamą kompensaciją, todėl nebuvo užtikrinta teisinga pusiausvyra tarp bendrojo intereso poreikių ir pareiškėjų teisės į nuosavybę apsaugos, atitinkamai buvo pažeistas Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnis. Kadangi nacionaliniai teismai, dėl praleisto senaties termino atmetę kai kuriuos pareiškėjų reikalavimus dėl žalos atlyginimo, įskaitant reikalavimą kompensuoti sumokėtus mokesčius ir kitas su pastatu susijusias išlaidas, pažeidė Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnį, Teismas pareiškėjų reikalavimą atlyginti turtinę žalą, kurią sudarė patirtos notaro išlaidos įsigyjant namą bei žemės nuomos ir nekilnojamojo turto mokesčiai jiems būnant pastato savininkais (8 749 Eur), pripažino tiesiogiai susijusiu su nustatytu pažeidimu, todėl patenkino šią pareiškėjų reikalavimo dalį. Teismas taip pat nurodė, kad neturi pagrindo abejoti, jog byloje nustatytas Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnio pažeidimas sukėlė pareiškėjams dvasinius sukretimus ir kančias, kurių negali kompensuoti vien pažeidimo konstatavimas, todėl pareiškėjams bendrai priteisė 8 000 Eur sumą neturtinei žalai atlyginti.

Pareiškėjai, be kita ko, skundėsi, kad jiems vis dar nebuvo atlyginta už nuosavybės teisės į namą praradimą ir tai pažeidė jų teises pagal Konvencijos 6 straipsnio (teisė į teisingą bylos nagrinėjimą) 1 dalį bei 8 straipsnį (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą). Šiuo aspektu Teismas pažymėjo, kad nurodyti skundai iš esmės sutampa su tais, kuriuos pareiškėjai pateikė pagal Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnį. Kai kuriuos iš šių skundų Teismas paskelbė nepriimtinais ir konstatavo Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnio pažeidimą dėl to, kad pareiškėjams nebuvo suteikta tinkama galimybė pateikti savo poziciją nacionaliniuose teismuose. Atsižvelgęs į tai, Teismas sprendė, kad nėra reikalo atskirai nagrinėti nurodytų pareiškėjų skundų.

Išvada: pripažintas Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnio (nuosavybės apsauga) pažeidimas (vienbalsiai).

41 straipsnis: pareiškėjams priteista 8 749 Eur turtinei ir 8 000 Eur neturtinei žalai atlyginti.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. birželio 17 d. sprendimas byloje
Radobuljac prieš Kroatiją (Nr. 2)
(pareiškimo Nr. 38785/18, svarbos lygis – 2)

Dėl mokesčių administratoriaus atsisakymo įskaityti mokesčio mokėtojo turimą su mokesčiais nesusijusį turtinį reikalavimą valstybei jo mokestinei nepriemokai padengti

Faktinės aplinkybės

2014 m. vasario mėn. Kroatijos mokesčių administratorius atliko pareiškėjo, kuris yra praktikuojantis advokatas, mokestinį patikrinimą ir nustatė, kad pareiškėjas laiku nesumokėjo pridėtinės vertės mokesčio, avansinio pajamų mokesčio ir privalomųjų socialinio draudimo įmokų (bendra skola – 3 235 Eur).

Patikrinimo metu pareiškėjas paprašė mokesčių administratoriaus įskaityti jo turimą kreditorinį reikalavimą valstybei jo mokestinei skolai padengti. Jis teigė, kad šios reikalavimo teisės buvo nustatytos nacionalinių teismų sprendimais už kaip oficialiai paskirto gynėjo keliose baudžiamosiose bylose suteiktas paslaugas ir kad bendra reikalavimo suma sudarė 1 828 Eur. Mokesčių administratorius į šį prašymą neatsižvelgė, o pareiškėjui neįvykdžius reikalavimo sumokėti papildomai apskaičiuotas mokesčių sumas buvo priimtas sprendimas dėl šių sumų priverstinio išieškojimo iš jo banko sąskaitų.

Mokesčių administratorius taip pat skyrė pareiškėjui 920 Eur baudą už tai, kad jis neįvykdė socialinio draudimo ir mokesčių mokėjimo prievolių per įstatyme nustatytus terminus.

Kol buvo nagrinėjami pareiškėjo skundai, mokesčių administratorius visiškai išieškojo mokestinę skolą kartu su susikaupusiomis įstatyminėmis palūkanomis. Per tą laiką valstybė taip pat atsiskaitė su pareiškėju už jo suteiktas paslaugas.

Ginčą nagrinėję nacionaliniai teismai pareiškėjo skundus atmetė, be kita ko, konstatavę, kad pagal nacionalinius mokesčių įstatymus įskaitymas galimas tik tuo atveju, kai reikalavimas mokesčių administratoriui kyla mokestinių santykių pagrindu, o pareiškėjo atveju tokios situacijos nebuvo.

Manydamas, jog buvo pažeistas Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnis (nuosavybės apsauga), pareiškėjas kreipėsi į Teismą, skųsdamasis, kad nacionalinės institucijos neteisėtai atsisakė įskaityti jo mokestinę skolą į vykdytiną reikalavimo teises prieš valstybę. Jis taip pat teigė, kad valstybė jam užkrovė neproporcingą individualią našta, pradėdama vykdymo ir administracinių nusižengimų procedūras dėl pavėluoto mokesčių mokėjimo, tuo pačiu metu neatsiskaitydama su juo už savo skolas.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas pirmiausia pažymėjo, kad šalys neginčio fakto, jog pareiškėjo mokestinės skolos išieškojimas vykdymo būdu sudarė jo nuosavybės teisių, garantuojamų Protokolo Nr. 1 1 straipsniu, pažeidimą. Tačiau toks įsikišimas turi būti vertinamas pagal šio straipsnio antrąją pastraipą, pagal kurią valstybės turi teisę priimti įstatymus, kuriuos laiko būtinais mokesčių surinkimui užtikrinti.

Dėl įsikišimo teisėtumo Teismas priminė, kad pirmiausia nacionalinės institucijos, ypač teismai, yra atsakingi už nacionalinės teisės aiškinimą ir taikymą, o mokesčių srityje valstybėms yra suteikta tam tikra papildoma diskrecija ir laisvė vykdant fiskalines funkcijas. Pripažindamas, kad jo vaidmuo nėra aiškinti ar

apibrėžti nacionalinės teisės tikslą prasmę – tai aiškiai priklauso nacionalinių teismų kompetencijai – Teismas nematė pagrindo abejoti nacionalinių institucijų išvada, jog pagal nacionalinę teisę nebuvo galimybės pareiškėjui įskaityti j (ir taip panaikinti) savo mokestinę skolą jo turimus kreditorinius reikalavimus valstybei, kurie neatsirado iš mokestinių santykių. Toks nacionalinių institucijų nacionalinės teisės aiškinimas Teismui neatrodė nei savavališkas, nei akivaizdžiai nepagrįstas.

Teismas taip pat pripažino, kad pareiškėjo mokestinės skolos išieškojimas vykdymo būdu siekė viešajam interesui svarbaus tikslo, t. y. užtikrinti mokesčių surinkimą, kaip numatyta teisės aktuose.

Dėl to, ar buvo pasiektas teisingas balansas tarp viešojo intereso ir pareiškėjo pagrindinių teisių apsaugos reikalavimų, Teismas pažymėjo, kad pareiškėjo skundas buvo susijęs su tuo, jog prieš jį buvo pradėtos vykdymo procedūros ir paskirta bauda už nedidelį pažeidimą – mokesčių nesumokėjimą per įstatyme nustatytus terminus, tuo tarpu valstybė laiku neatsiskaitė su juo iš dalies daugiau nei metus, o kai kuriais atvejais – net daugiau nei dvejus metus.

Šiuo aspektu Teismas pastebėjo, kad nors valstybės delsimas vykdyti savo įsipareigojimus yra svarbus bendrame kontekste, tai nebūtinai pateisina mokesčių prievolių nevykdymą ar reikalauja automatinio įskaitymo, jei nėra aiškaus teisinio pagrindo. Teismas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad pareiškėjas gavo jam priklausančias sumas iš valstybės pagal kelis nacionalinių teismų sprendimus. Todėl, nors mokėjimai vėlavo, valstybė galiausiai įvykdė savo įsipareigojimus.

Tokiomis aplinkybėmis, pakartodamas, kad pagal nacionalinę teisę nebuvo galimybės įskaityti minėtų sumų pareiškėjo mokestinei skolai padengti, Teismas laikėsi pozicijos, kad klausimas, ar pareiškėjo mokesčių nesumokėjimas per įstatyme nustatytus terminus turėtų būti baudžiamas bauda ir ar mokestinė skola turėtų būti išieškota vykdymo būdu, patenka į plačią valstybės diskrecijos sritį.

Dėl įstatyminių 240 Eur dydžio delspinigių, 328 Eur teismo išlaidų už administracinį procesą ir 920 Eur baudos už nedidelį pažeidimą Teismas vertino, jog nebuvo jokių požymių, ir pareiškėjas to neteigė, kad šių sumų išieškojimas, iš viso sudarantis 1 488 Eur, iš esmės pakenkė jo finansinei padėčiai ar profesinei veiklai.

Todėl, atsižvelgdamas į plačią valstybės suteiktą diskreciją mokesčių srityje, Teismas darė išvadą, kad atsisakymas įskaityti pareiškėjo mokestinę skolą j jo vykdytinus reikalavimo teises, kilusias iš teisinio santykio, nesusijusio su mokesčiais, buvo teisėtas. Be to, Teismas pripažino, kad ši priemonė neužkrovė pareiškėjui neproporcingos individualios naštos.

Išvada: nenustatytas Konvencijos Protokolo Nr. 1 1 straipsnio pažeidimas (vienbalsiai).

[Prieiga internete](#)

JUDĖJIMO LAISVĖ (Protokolo Nr. 4 2 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2025 m. birželio 26 d. sprendimas byloje

Cimpaka Kapeta prieš Belgiją

(pareiškimo Nr. 55000/18, svarbos lygis – 2)

Dėl paso neišdavimo už terorizmą nuteistam asmeniui ir judėjimo laisvės ribų

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas, gimęs Kongo Demokratinėje Respublikoje, Belgijoje buvo nuteistas laisvės atėmimo bausme su lygtiniu atidėjimu už dalyvavimą teroristinės grupės veikloje. Pareiškėjas buvo pripažintas kaltu už tai, kad 2013 m. gruodžio 1 d.–2014 m. kovo 17 d. laikotarpiu buvo išvykęs kariauti į Siriją džihadistų grupuotėje. Pareiškėjas nacionalinei valdžios institucijai pateikė prašymą išduoti pasą, jį grindė aplinkybėmis, kad ketina su savo žmona vykti į Maroką. Belgijos Grėsmių analizės koordinavimo institucija (toliau – OCAM) pateikė neigiamą nuomonę dėl pareiškėjo pateikto prašymo. Belgijos Užsienio reikalų ministerija priėmė sprendimą neišduoti pareiškėjui pasą. Nesutikdamas su šiuo sprendimu, pareiškėjas, atstovaujamas advokato, kreipėsi į Belgijos Valstybės tarybą, nurodydamas, kad toks sprendimas buvo neproporcingas, nes su turima Belgijos asmens tapatybės kortele jis galėjo laisvai keliauti tik Šengeno erdvėje, be to, ginčijamame sprendime esą nebuvo pateikti jo motyvai. Belgijos Valstybės taryba atmetė pareiškėjo skundą. Pareiškėjui pateikus pakartotinį prašymą, pasas jam buvo išduotas.

Pareiškėjas peticijoje EŽTT skundėsi, kad sprendimu, kuriuo buvo atmestas jo prašymas išduoti pasą, buvo pažeistas Konvencijos Protokolo Nr. 4 2 straipsnis, nes juo buvo kišamasi į jo teisę laisvai judėti ir išvykti iš šalies.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

EŽTT priminė, kad judėjimo laisvė, kaip numatyta Konvencijos Protokolo Nr. 4 2 straipsnio 1 ir 2 dalyse, nereiškia absoliučios teisės palikti teritoriją. Ši teisė gali būti ribojama arba priklausyti nuo formalių sąlygų, pavyzdžiui, kelionės dokumento ar vizos gavimo. Belgijos nacionalinės teisės nuostatos leido nacionalinėms valdžios institucijoms atsisakyti išduoti Belgijos pasą ar kelionės dokumentą, nustačius, kad asmuo akivaizdžiai kelia reikšmingą grėsmę viešajai tvarkai ar saugumui. Teismo vertinimu, tokiu įsikišimu į pareiškėjo laisvę judėti buvo siekiama teisėtų tikslų – nacionalinio saugumo ir viešojo saugumo apsaugos. Spręsdamas dėl aptariamo įsikišimo proporcingumo, EŽTT pažymėjo, jog prevencinio pobūdžio priemonės, kurių imamasi judėjimo laisvei riboti, turi būti grindžiamos konkrečiais ir realią riziką, kurios siekiama išvengti, atskleidžiančiais duomenimis. Rizikos pobūdis ir sunkumas visada yra svarbūs veiksniai vertinant tokios priemonės proporcingumą. Individualios prevencinės priemonės turi būti taikomos atsižvelgiant į atitinkamo asmens elgesį ar veiksmus, atlikus individualų ir išsamų nagrinėjamos rizikos vertinimą. Toks vertinimas, be kita ko, gali apimti atitinkamo asmens ankstesnę veiklą, taip pat jo priklausymo judėjimui, laikomam pavojingu, pavojingumo laipsnį arba jo elgesį visuomenėje.

Įvertinęs byloje pateiktus duomenis, EŽTT konstatavo, kad Belgijos Užsienio reikalų ministerija pareiškėjo prašymą dėl paso perdavė suderinti OCAM, kuri pareiškė prieštaravimą dėl pareiškėjo išbraukimo iš asmenų, kuriems draudžiama išduoti pasą, duomenų bazės. OCAM savo prieštaravimą pagrindė Valstybės saugumo tarnybos pažyma, kurioje nurodyta, kad pareiškėjas, kaip buvęs džihadistų kovotojas, patenka tarp asmenų, galinčių sugrįžti į Siriją; taip pat informacija apie policijos atliktą patikrinimą pareiškėjo gyvenamojoje vietoje, kurio metu buvo rasta „Daesh“ (ISIS) vėliava. EŽTT vertinimu, šios aplinkybės galėjo būti vertinamos Belgijos kompetentingų institucijų, o pareiškėjas minėtos informacijos neginčijo. Šiuo aspektu taip pat atkreiptas dėmesys, kad pareiškėjui, kuris buvo nuteistas už dalyvavimą teroristinės grupės veikloje ir paleistas lygtinai, buvo nustatytos kelios sąlygos, iš kurių nemaža dalis buvo skirta slopinti jo islamistinį ar džihadistinį radikalizmą, taip pat užkirsti kelią jo kontaktams su radikaliais islamistais. Todėl motyvai, pateikti siekiant pagrįsti pareiškėjui taikytą priemonę, buvo tinkami ir pakankami.

Vertinant ginčijamo ribojimo apimtį, byloje pažymėta, jog pareiškėjas galėjo išvykti iš Belgijos teritorijos į tas šalis, kurioms pakako asmens tapatybės kortelės, visų pirma į Šengeno erdvei priklausančias valstybes. Šia prasme paso neišdavimas pareiškėjui buvo mažiau ribojanti priemonė, nei jokio kelionės dokumento neturėjimas, visiškai neleidžiantis išvykti už valstybės teritorijos ribų, arba draudimas palikti gyvenamąją vietą. Nors nagrinėjamu atveju atsisakymas išduoti pasą nebuvo terminuotas, ginčo sprendimas nebuvo galutinio pobūdžio, o pareiškėjas turėjo galimybę bet kuriuo metu pateikti naują prašymą išduoti pasą, nenustatant minimalaus termino tokiam prašymui pateikti.

EŽTT pabrėžė, jog pareiškėjui kreipusis į Valstybės Tarybą dėl ginčo sprendimo, jis turėjo galimybę teisiškai peržiūrėti jam taikytą priemonę, įvertinti tiek jos teisėtumą, tiek proporcingumą. Be to, Valstybės Taryba turėjo prieigą prie visos administracinės bylos, įskaitant konfidencialią OCAM pateiktą medžiagą. Tokia galimybė turėti prieigą prie konfidencialių dokumentų yra priemonė, leidžianti šiai institucijai atlikti efektyvią teisminę ginčo akto kontrolę. Pareiškėjas neneigė turėjęs prieigą prie nurodytų duomenų proceso Valstybės Taryboje metu. Taigi pareiškėjui buvo pateikta paso neišdavimo motyvų esmė.

EŽTT konstatavo, kad Konvencijos Protokolo Nr. 4 2 straipsnis nepažeistas.

Išvada: Konvencijos Protokolo Nr. 4 2 straipsnio pažeidimas nenustatytas (vienbalsiai).

[Prieiga internete](#)